

# SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



ÇİMENTO, CAM, SERAMİK  
VE TOPRAK ÜRÜNLERİ  
İHRACATÇILARI BİRLİĞİ

- Mayıs 2014-

# SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



## Africa



802129 (547147) 3-93

### Yönetici Özeti

BM Genel Kurulu'nda 49 üye ülke ile temsil edilen ve 850 milyonun üzerinde bir nüfusa sahip olan Sahra Altı Afrika, günümüzde uluslararası alanda oldukça önemli bir bölge haline gelmiştir. Bölgenin stratejik açıdan taşıdığı önem, gelişmiş ve hızlı gelişmekte olan ülkelerin tamamına yakınının, bu coğrafyaya yönelik kapsamlı politikalar geliştirmesini beraberinde getirmektedir. Özellikle, enerji rezervlerinin tükenmekte olduğu göz önünde bulundurulduğunda, rezervlerini arttıran Sahra Altı Afrika, tüm dikkatleri üzerine toplamaktadır.

Bir yanda dünyanın en az gelişmiş 48 ülkesinden 33'üne ev sahipliği yapan Sahra Altı Afrika, diğer yanda en hızlı gelişmekte olan ülkeleri bünyesinde barındırmaktadır. 2001-2010 döneminde dünyanın en hızlı büyüyen on ülkesinden altısı bu coğrafyada bulunurken, 2011-2015 dönemine ilişkin öngörülerde yedi ülkeye yer verilmektedir.

Afrika Kalkınma Bankası, kıtadaki ülkelerin gelecek elli yıl süresince büyük sıçramalar göstereceklerini, orta sınıfın güçleneceğini ve bunun sosyal yaşam üzerinde olumlu etki yapacağını bildirmektedir.

Türkiye'nin izlediği çok boyutlu dış politika çerçevesinde, 1998 yılında Afrika ülkeleriyle siyasi, askeri, kültürel ve ekonomik ilişkilerimize bir ivme kazandırmak amacıyla "Afrika'ya Açılım Eylem Planı" oluşturulmuştur. Bu bağlamda, Dış Ticaret Müsteşarlığınca 2003 yılı başında "Afrika Ülkeleriyle Ekonomik İlişkilerin Geliştirilmesi Stratejisi" hazırlanmış ve 2005 yılı hükümetimiz tarafından "Afrika Yılı" ilan edilmiştir. Bunun yanı sıra, karşılıklı üst düzey ziyaretlerin gerçekleştirilmesi, yeni ekonomik ve ticari anlaşmaların akdi, ekonomik ve siyasi ikili mekanizmaların tesisi ve karşılıklı ticaret heyeti ziyaretleri teşvik edilmiş, Kıta ile ilişkilerimiz çeşitlendirilerek geliştirilmiştir.

Türkiye, 12 Nisan 2005 tarihinde Afrika Birliği'nde (AfB) gözlemci ülke statüsünü kazanmış ve 5 Mayıs 2005 tarihinde Addis Ababa Büyükelçiliğimiz AfB nezdinde akredite edilmiştir. Ayrıca, Ocak 2008'de Addis Ababa'da yapılan 10.AfB Zirvesi'nde alınan kararla, ülkemiz AfB'nin stratejik ortaklarından biri olarak ilan edilmiştir.

Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (ECOWAS) Mayıs 2005'ten bu yana Abuja Büyükelçiliğimiz (Nijerya) akreditedir. Ayrıca, Haziran 2008'den bu yana Hükümetlerarası Kalkınma Otoritesi'nin (IGAD) Uluslararası Ortaklar Forumu'nun üyesi olan ülkemiz, Darüsselam Büyükelçiliğimiz (Tanzanya) kanalıyla Haziran 2010'da Doğu Afrika Topluluğu'na (EAC) da akredite olmuştur.

Ülkemizin Afrika Kalkınma Bankası (AfKB) ve Afrika Kalkınma Fonu üyeliği için 2008 Şubat ayında yaptığı başvuru 14-15 Mayıs 2008 tarihlerindeki Governörler Toplantısı'nda onaylanmıştır. Türkiye, böylece, AfKB'nin bölge dışı 25. üyesi olmuştur.

*Lusaka Büyükelçiliğimiz (Zambiya) Doğu ve Güney Afrika Ortak Pazarı'na (COMESA), Librevil Büyükelçiliğimiz ise Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu'na (ECCAS) akreditedir.*

*Sahra Altı Afrika ülkeleri arasında ticaret bakımından uyumlu ve entegre olmuş alt bölgesel piyasalara ilişkin gelişme, zayıftır. Ancak SADC, Serbest Ticaret Alanı; ECOWAS, Orta Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (ECCAS) ve Güney Afrika Gümrük Birliği (SACU) gibi kuruluşlar Gümrük Birliği; COMESA ve EAC ise Ortak Pazar oluşturmayı başarmışlardır.*

- **COMESA**

*Başlangıcını 1981 yılında oluşturulan Tercihli Ticaret Bölgesi (the Preferential Trade Area for Eastern and Southern Africa - PTA)'nden alan ve yerini 1994 yılının Aralık ayında kurulan ortak pazara bırakan Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı-COMESA, aralarında ticaretin geliştirilmesi yoluyla bir bölgesel entegrasyon meydana getirme konusunda anlaşılan 20 Afrika ülkesinden (Mısır, Kenya, Madagaskar, Sudan, Zambiya, Zimbabve, Cibuti, Mairitus Cumhuriyeti, Malavi Cumhuriyeti, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Burundi Cumhuriyeti, Eritre, Uganda, Libya, Ruanda Cumhuriyeti, Komorolar, Etiyopya, Seyşeller Cumhuriyeti, Burundi Cumhuriyeti, Svaziland) oluşmaktadır.*

*31 Ekim 2000 tarihinde COMESA yapılanması içerisinde Mısır, Kenya, Madagaskar, Sudan, Zambiya, Zimbabve, Cibuti, Mairitus Cumhuriyeti, Malavi Cumhuriyeti tarafından oluşturulan COMESA Serbest Ticaret Alanı (Free Trade Area) oluşturulmuş ve daha sonra 2001 yılında Seyşeller, 2004 yılında da Brundi ve Ruanda bahsi geçen STA'ya katılmışlardır.*

*1984 yılında başlatılan bölge içi tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması yönündeki liberalizasyon programına uygun olarak üye ülkeler COMESA orijinli ürünler açısından gümrük tarifelerini 1992'de benimsenen tarife indirim cetveline uygun olarak tedricen sınırlamışlardır. Buna ek olarak, STA üyesi ülkeler gümrük vergilerini sınırlamakla kalmamış aynı zamanda miktar kısıtlamaları ve diğer tarife dışı engelleri de ortadan kaldırmışlardır.*

- **ECOWAS**

*Batı Afrika Devletleri Ekonomik Topluluğu (CEDEAO/ECOWAS), onbeş Batı Afrika ülkesinin oluşturduğu bölgesel bir gruptur. Lagos Antlaşması'nın imzalanması ile 28 Mayıs 1975 tarihinde kurulan bu kuruluşun misyonu bölgede ekonomik entegrasyonu teşvik etmektir. Avrupa Birliği'nde olduğu gibi ECOWAS üyesi ülkeler arasında da gümrük birliği bulunmaktadır.*

*Afrika ülkeleriyle ekonomik ilişkilerimiz ve ticaret hacmimiz de son yıllarda önemli ölçüde gelişme göstermiştir. SAGA ülkeleriyle 2000 yılında 742 milyon \$ olan ticaret hacmimiz, 2005 yılında 3 milyar \$'a, 2008 yılında da 5,7 milyar \$'a ulaşmıştır. Küresel ekonomik krizin etkisiyle 2009 yılında ticaret hacmi 4,88*

milyar \$, 2010 yılında ise 4,36 milyar \$ düzeyinde kalmıştır. 2012 yılında ise yaklaşık 7,5 milyar \$ düzeyini yakalamıştır. Bu rakamlardan görüleceği üzere son 12 yılda yaklaşık 10 misli artıştan söz edilebilecektir. Ticaret hacmimiz tüm Afrika ülkeleriyle 2005’de 9 milyar \$’ı, 2009’da 15,8 milyar \$, 2012 yılında ise 23 milyar \$ seviyesine çıkmıştır.

Türk inşaat sektörünce 1972-2013 yılları arasında 101 ülkede 253 milyar \$ tutarında projeler üstlenilmiş olup, bu projelerin % 19’u Afrika’da gerçekleştirilmiştir.

Ülkemiz Afrika ülkeleriyle ulaşım imkânlarını geliştirmek, işadamlarının karşılıklı olarak birbirleriyle temaslarını kolaylaştırmak, Türkiye’nin Afrika halklarının Dünya’ya ulaşımında bir kavşak noktası olmasını temin etmek ve halklar arasındaki bağlantıların güçlendirilmesini teminen THY’nin Afrika’ya uçuşlarının sayısının artırılmasını teşvik etmektedir. THY hâlihazırda Afrika’da 23 ülkede 38 noktaya seferler düzenlemektedir.

Afrikalı işadamlarına yönelik yürütülen vize kolaylığı çalışmaları kapsamında, THY ile seyahat eden SAGA ülkeleri işadamlarından geçerli Schengen, İngiltere veya ABD vizesi hamili olanlara, 20 Nisan 2011 tarihinden başlayarak Atatürk Havalimanı hudut kapısında 30 güne kadar ikamet süreli tek giriş vizesinin verilmesine başlanmıştır. Aynı kapsamda Afrika ülkeleri e-vize uygulaması kapsamına da alınmıştır.

2013 yılı itibariyle, 35 Afrika Ülkesinde Büyükelçiliğimiz bulunmaktadır.

## ANGOLA



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Angola Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Portekizce
Başkenti	: Luanda
Yüzölçümü	: 1.246.700 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 19,6 milyon (2011)
Önemli Şehirler	: Cabinda, Huambo, Lubango, Lobito, Benguela
GSYİH (2013)	: 144,7 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 6.993 \$
Tüketici Enflasyonu (%)	: % 8,6
Döviz Kuru (Kz/\$, ortalama)	: 95,20 (2013)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyar \$)	: 74,7 (2013)
İthalat (Milyar \$)	: 27,6 (2013)
Dış Ticaret Hacmi (Milyar \$)	: 102,3 (2013)
Dış Ticaret Dengesi (Milyar \$)	: 47,1 (2013)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, elektrojen grupları, kümes hayvanları etleri ve sakatları, ağır iş makine ve aksamları, motorlu taşıtlar, otomobil, muslukçu-borucu eşyası, mobilyalar, demir-çelik inşaat aksamı, dozerler-greyderler
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham petrol, elmaslar, petrol yağları, petrol gazları, demir-çelik döküntü-hurda, demir-çelik inşaat aksamı, granit vb. taşlar, muslukçu-borucu eşyası, hava taşıtlı, kabuklu hayvanlar
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Portekiz, ABD, G.Afrika, Fransa, Brezilya, Birleşik Krallık, Belçika, Hollanda, Hindistan
İhracatında Önemli Ülkeler	: Çin, ABD, Hindistan, G.Afrika, Portekiz, Kanada, İspanya, Birleşik Krallık, Fransa, İtalya
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 234.570 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 1.812 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik çubuk, makarna, buğday unu, demir-çelik filmaşın, demir-çelik soba, ekmek-pasta-kek, kümes hayvanları etleri, motorlu taşıtlar, demir-çelik profil, mayalar
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Balık yağı, granit vb.taşlar, yuvarlak ağaçlar

## GENEL EKONOMİK DURUM

Angola ekonomisinin merkezinde petrol bulunmaktadır. Ülkenin ekonomik gelişmesi, refahı, sosyal gelişme ve kalkınma tamamen petrole bağlıdır. Petrol fiyatlarındaki olası yükselişler doğrudan ülke GSMH'sını ve ithalatını etkilemektedir. Angola, Nijerya'dan sonra Afrika'nın en fazla ham petrol üreten ülkesidir. Petrol Angola GSMH'nin %85'ini, ihracatın %97'sini ve hükümet gelirlerinin %83'ünü oluşturmaktadır. Ülke, dünyada, ekonomisi petrole bağımlı olması açısından Libya'dan sonra ikinci ülkedir.

Önümüzdeki yıllarda ülkenin temel ekonomik politikasının, makro ekonomik istikrarı tehlikeye atmadan fakirliği azaltma programına ve altyapı rehabilitasyonunun ikinci dalgasına yoğunlaşacağı beklenmektedir. Altyapı ve konut yatırımlarındaki artış ise büyük oranda petrol gelirlerine bağlıdır.

Yaklaşık 27 yıl süren iç savaş sebebiyle, ülke harabe durumundadır. Bu nedenle inşaat sektörü ülkede en fazla pazar potansiyeline sahip sektörlerdendir. Yüksek konut açığı sebebiyle, konut inşaatı hükümetin başlıca hedeflerinden biridir.

Angola'da çok önemli iş ve yatırım fırsatı olmasına karşın pazarın ve pazardaki kurumların ve aktörlerin tam olarak oturmaması nedeniyle çeşitli sıkıntılar bulunmaktadır. Angola'da, pazar fırsatlarına rağmen, pazara girişteki yüksek maliyetler, karmaşık bürokratik işlemler, yetersiz iletişim altyapısı, İngilizce'nin az kullanımı ve zayıf alt yapı gibi olumsuzluklar da bulunmaktadır. Bu noktada pazara yeni girecek olanların dikkatli olması gerekmektedir.

## ANGOLA DIŞ TİCARETİ

### 2010-2013 Döneminde Angola'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2010	2011	2012	2013
İhracat	50.595	67.310	69.255	73.689
İthalat	16.667	20.229	22.858	25.715
Hacim	67.262	87.539	92.113	99.404
Denge	33.928	47.081	46.397	47.974

Kaynak: Angola Country Report 2013, [www.eiu.com](http://www.eiu.com)

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

		2010	2011	2012
2709	Ham Petrol	51.282,15	63.346,66	70.032,72
7102	Elmaslar	226,22	449,43	837,49
2710	Petrol Yağları	398,66	751,10	569,39
2711	Petrol Gazları	321,18	356,55	410,56
7204	Demir-Çelik Döküntü ve Hurda	21,81	63,91	62,01



## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Angola'nın önemli ihrac ürünleri ham petrol, elmaslar, petrol yağları, petrol gazları ve demir-çelik döküntü ve hurdalarıdır. Bu ürünlerden petrol yağları aynı zamanda Angola'nın en çok ithal ettiği ürünler arasında ilk sırada yer almaktadır. İhracat yapılan başlıca ülkeler Çin, ABD, Hindistan, Tayvan, G. Afrika Cumhuriyeti ve Portekiz'dir.

### İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Milyon \$)

		2010	2011	2012
2710	Petrol Yağları	662,23	861,67	986,97
8502	Elektrojen Grupları	162,55	247,07	546,37
207	Kümes Hayvanları Etleri ve Sakatları	282,91	400,47	442,49
8431	Ağır İş Makine ve Aksamaları	494,21	371,78	430,52
8704	Motorlu Taşıtlar	270,38	231,81	391,85

Angola'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, elektrojen grupları, kümes hayvanları etleri ve sakatları, ağır iş makine ve aksamaları ve motorlu taşıtlardır. Ülkenin ithalat yaptığı en önemli ülke tıpkı ihracatında da olduğu gibi Çin'dir. Çin'i Portekiz ve Kanada takip etmektedir. Bunlara ek olarak İspanya, İngiltere ve Fransa ülkenin ithalatını gerçekleştirdiği önemli pazarlardır.

## TÜRKİYE-ANGOLA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Angola, Ekonomi Bakanı Sayın Zafer ÇAĞLAYAN'ın uygun görüşü ve Müsteşarlık Makamı'nın 13/04/2012 tarih ve 2012/365 sayılı Onayı ile 2012-2013 döneminde öncelikli ülkelere birisi olarak belirlenmiştir.

2012 yılında Angola ile olan ikili ticari ilişkilerimiz %7 oranında artmış ve iki ülke arasındaki dış ticaret hacmi 236 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Angola'ya ihracatımız 234,6 milyon \$, ithalatımız ise 1,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

### TÜRKİYE-ANGOLA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGESİ
2008	182.248	16.023	198.271	166.225
2009	151.729	9	151.738	151.720
2010	109.119	276	109.395	108.843
2011	220.613	340	220.953	220.273
2012	234.570	1.812	236.381	232.758

Kaynak: TÜİK verileri

Son yıllara bakıldığında Türkiye ile Angola arasındaki ticaret artmakta olduğu gözlenmektedir. 2011 yılında ihracatımız %102 artmış, dış ticaret hacmimiz 220,9 milyon \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise dış ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %7 artarak 236,3 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

## ANGOLA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2012 yılında Angola'nın ciddi bir çimento sektörü ihracatı bulunmamaktadır. 2013 yılında 32 Bin \$, 2011 yılında 19 Bin \$; 2013 yılında ise ihracat gerçekleşmemiştir. Orta Afrika Cumhuriyeti, Madagaskar, Portekiz, İspanya, Kongo ihracat yapılan başlıca pazarlardır.

### Angola'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2011	32	198,802
2012	19	191,102
2013	0	160,332

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Angola'nın çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 198,802 milyon \$ iken, 2012 yılında 191,102 milyon \$ olmuş, 2013 yılında ise bir önceki yıla göre %16 azalarak 160,332 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeler	2012	2013	2012/2013 % Değişim
	(Bin \$)	(Bin \$)	
Çin	156.426	119.910	23
Güney Kore	18.696	34.562	89
Portekiz	10.001	12.521	20
Yunanistan	0	4.532	-
Hollanda	0	678	-
Belçika	2.563	2.434	-5
<b>Türkiye</b>	2.904	4.092	41
Güney Afrika	1.088	302	72
Brezilya	326	0	-100
Kanada	0	0	-
<b>TOPLAM</b>	<b>198.802</b>	<b>191.102</b>	<b>4</b>

Kaynak: Trademap

2013 yılında Angola'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (119,9 milyon \$), Güney Kore (34,5 milyon \$), Portekiz (12,5 milyon \$), Yunanistan (4,5 milyon \$) ve Hollanda (678 bin \$) olmuştur. Türkiye, Angola'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 7. sırada yer almakta olup, Angola'nın toplam çimento sektörü ithalatından % 2,1 pay almaktadır.

## TÜRKİYE-ANGOLA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Angola'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin\$)
2009	247.887	14.727
2010	128.499	7.624
2011	47.499	2.905
2012	62.999	4.092
2013	30.000	1.923

Kaynak: TÜİK Verileri

2009-2013 yılları arasında Angola'ya yönelik çimento ihracatına bakıldığında, en yüksek seviyeye 248 bin ton ihracat ile 2009 yılında ulaşmıştır. Son 5 yıllık dönem içinde ihracat ciddi oranda düşüş kaydetmiştir. En sert düşüş 2011 yılında yaşanmış olup, miktarda %63, değerde ise %62 azalma yaşanmıştır. 2013 yılında da bir önceki yıla göre miktarda %52, değerde ise %54 azalarak 30 bin ton ve 1,9 milyon \$ olmuştur.

Yaklaşık 20 milyon nüfusa sahip Angola, önemli derecede ekonomik ve ticari potansiyele sahip bir ülkedir. Ülkemiz için, özellikle altyapı, konut inşası ve ticarete önemli fırsatlar mevcuttur. Angola'da çimento üretimi yapılmaktadır.

Angola'nın çimento sektörü (GTİP:2523) ürünlerinde MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine ve Türkiye'ye uygulanan gümrük vergisi oranı %10'dur.

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Angola'ya doğrudan sefer düzenleyen başlıca hava yolları Portekiz, Frankfurt, Londra, Paris, Dubai, Pekin ve Johannesburg'dur. Diğer taraftan, Kenya Hava Yolları haftada iki kez Nairobi- Luanda seferi başlatmıştır.

Qatro de Fevereiro Uluslararası Havaalanı başkent Luanda şehir merkezinden 4km uzaklıktadır. Havaalanının şehir merkezine uzaklığı trafik durumuna bağlı olarak yaklaşık 15 dk sürmektedir. Bunlara ek olarak, havaalanında ayrıca aşı kontrolü (sarı kart) ve uçakta dağıtılan giriş formu doldurularak ibraz edilmektedir.

Angola'nın tüm karayolu ağı 73.000 km uzunluğundadır. Başkent Luanda'da yeni bir liman inşaatı yapılacağı Mart 2010 tarihinde duyurulmuştur.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo-Verde-Talatona, Luanda, Angola

Telefon: (00-244) 939 765 336/337

E-Mail: embassy.luanda@mfa.gov.tr

**Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida Pedro de Castro Van-Dunem Loy, 535, Mundo-Verde-Talatona, Luanda, Angola

Telefon: (00-244) 939 765 336

(00-224) 943 757 642

E-Mail: luanda@ekonomi.gov.tr

**Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Angola Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri
- <http://www.alfandegas.gv.ao/>



## GENEL BİLGİLER

Resmi Dil	: Amharikçe, Oromo, Tigrinya, Somaliae, İngilizce
Başkenti	: Addis Ababa
Yüzölçümü	: 1.127.127 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 88,4 Milyon(2013 tahmini)
Önemli Şehirler	: Addis Ababa, Afar, Dire Dawa, Nazret, Gondar
GSYİH (2012 )	: 39,6 Milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012 )	: 1.197 Dolar(2012)
Büyüme Oranı	: %8(2012)
Enflasyon (%)	: %8,8
Döviz Kuru 1 ABD \$=Birr	: 20,10

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 3.108
İthalat (Milyon \$)	: 9.513
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 12.621
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 6.405
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, buğday, palm yağı, otomobil, gübre, iş makineleri
Başlıca İhraç Maddeleri	: Kahve, susam, sebzeler, kesme çiçek altın, kuru bakliyat, canlı hayvan, koyun ve keçi eti ve hayvan derileri
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Arabistan, Hindistan, ABD, BAE
İhracatında Önemli Ülkeler	: Somali, Hollanda, Almanya, Çin, Suudi Arabistan, Sudan
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 394,8 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 47,0 Bin \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	: Susam, yağlı tohumlar, pamuk iplikleri, mısır, pamuklu mensucat, bakliyat, örme mensucat ve hayvan barsakları
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, hortum, boru ve bağlantı elemanları, bakır teller, toprak ve maden işleme makineleri ile iplik işleme makineleri

## GENEL EKONOMİK DURUM

Son kalkınma planına göre Etiyopya ekonomisinin yıllık ortalama minimum %11 ve maksimum %14,9 oranında gelişme göstermesi hedeflenmiş olup, tarım sektörünün ekonominin lokomotif sektörü olmaya devam edeceği ve 2015 yılına kadar tarım sektörünün yıllık ortalama minimum %8 ve maksimum %14,5 oranında gelişme göstermesi hedeflenmektedir. Plan hedeflerine ulaşmak için tarım sektöründe yeni arazilerin tarıma açılması, girdi kullanımının artırılması, alt yapının iyileştirilmesi ve elde edilen üretimin daha iyi koşullarda pazarlanmasının teşvik edileceği belirtilmektedir. Özellikle ülke ekonomisine büyük katkı sağlayan hububat, kahve ve çay gibi ürünlerin üretimlerinin artırılması da hedeflenmektedir.

## ETİYOPYA DIŞ TİCARETİ

### 2008-2012 Döneminde Etiyopya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	1.555	1.618	2.329	2.614	3.108
İthalat	7.206	7.972	8.602	8.896	9.513
Hacim	8.761	9.590	10.931	11.510	12.621
Denge	-5.651	6.354	6.273	6.282	6.405

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	1.618.166	2.329.793	2.614.892
0901	Kahve	369.809	699.148	846.866
1207	Yağlı Tohumlar	380.317	338.813	363.779
0709	Diğer Sebzeler (Taze / Soğutulmuş)	168.473	245.065	238.060
0603	Kesme Çiçek ve Tomurcuklar	131.518	143.817	168.946
0102	Canlı Sığır	36.737	77.633	137.773

Etiyopya'nın toplam ihracatı 2010 yılında %30 artarak 2.329 milyar \$; 2011 yılında ise %10 artarak 2,6 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Kahve, susam, sebzeler, kesme çiçek altın, kuru bakliyat, canlı hayvan, koyun ve keçi eti ve hayvan derileri önemli yer tutan ihraç ürünlerindedir. Canlı hayvan veya bunların etlerinin tamamına yakını civardaki Müslüman ülkelere ihraç edilirken deriler AB ve Uzak Doğu ülkelerine satılmaktadır. Etiyopya'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler başta Almanya (%12,2) olmak üzere Çin, Somali, Hollanda, Sudan, Arabistan ve İsviçre'dir. Ülkemiz ise Etiyopya'nın ihracatında %1,7'lik payı ile 17. sırada yer almaktadır.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	7.973.880	8.601.769	8.896.288
2710	Petrol Yağları	1.222.508	1.544.437	1.484.343
1001	Buğday	321.619	304.281	402.631
8704	Eşya Taşımaya Mahsus Motorlu Taşıtlar	205.984	382.227	357.568
1511	Palm Yağı	204.791	222.742	330.878
8429	İş Makineleri	183.415	146.891	195.427

Etiyopya'nın ithalatı 2010 yılında %7 artarak 8,6 milyon \$; 2011 yılında ise %3 artarak 8,8 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Etiyopya'nın 2006 yılında 5 milyar \$ civarında bulunan ithalatı ise 2011 yılında 8,9 milyar dolara ulaşmış, 2012 yılında da 9,5 milyar dolara yükseldiği tahmin edilmektedir.

Etiyopya'nın 2011 yılı toplam ithalatında Çin %19,3'lük payı ile ilk sırayı almakta, bu ülkeyi sırasıyla Arabistan, Hindistan, ABD, BAE, Japonya, İtalya ve Türkiye takip etmektedir. Türkiye'nin Etiyopya'nın ithalatındaki payı %4'dür.

### TÜRKİYE-ETİYOPYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Etiyopya Türkiye dış ticareti ise giderek artış göstermekle birlikte ihracatımız henüz istenilen düzeye ulaşmamıştır. 2010 yılında ihracatımız bir önceki yıla göre önemli ölçüde azalma göstermiş olmasına rağmen, 2011 yılı itibariyle 276 milyon \$'a 2012 yılında ise 395 milyon \$ ile maksimum düzeyine ulaşmıştır. 2011 yılı itibariyle ithalatımız 42 milyon \$, 2012 yılında ise 47 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İki ülke arasındaki dış ticaret sürekli ülkemiz lehine fazlalık vermekte olup, 2011 yılında Etiyopya ile olan dış ticaretimiz ülkemiz lehine 233,7 milyon \$, 2012 yılında ise 347,8 milyon \$ fazlalık vermiştir.

### TÜRKİYE-ETİYOPYA DIŞ TİCARETİ (\$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	39,3	163,8	203,1
2009	35,1	229,0	264,1
2010	40,9	174,8	215,7
2011	41,8	275,5	317,3
2012	47,0	394,8	441,7

Kaynak: TÜİK verileri

Etiyopya'ya olan ihracatımızdaki en önemli ürünler demir çelik sektörü ürünleridir. 2012 yılındaki Etiyopya'ya olan ihracatımızın %65'ini demir çelik ve ürünleri ihracatı oluşturmuştur. İhracatımızda demir çelik ürünleri dışında plastikten hortum, boru ve bağlantı elemanları, bakır teller, toprak ve maden işleme makineleri ile iplik işleme makineleri önemli yer tutmaktadır.



## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Etiyopya'dan olan ithalatımızdaki başlıca ürünler ise başta susam olmak üzere yağlı tohumlar, pamuk iplikleri, mısır, pamuklu mensucat, bakliyat, örme mensucat ve hayvan barsaklarıdır. Etiyopya'dan olan susam ithalatımız 2012 yılı toplam ithalatımızın %57'sini oluşturmuştur.

### ETİYOPYA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında bin \$ çimento sektörü ihracatı gerçekleştiren Etiyopya, 2012 yılında 168 bin \$ çimento sektörü ihracatı gerçekleştirmiştir.

#### Etiyopya'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
<b>2010</b>	11	38,364
<b>2011</b>	1	76,547
<b>2012</b>	168	42,578

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

2012 yılında ise Etiyopya'nın çimento sektörü ithalatında 22,074 milyon \$ ile birinci sırada İtalya, 15,819 milyon \$ ile Pakistan ikinci sırada yer alırken, Çin 3,646 milyon \$ ile üçüncü, 438 bin \$ ile Almanya dördüncü sırada bulunmaktadır. Türkiye, Etiyopya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 7. sırada yer almakta olup, Etiyopya'nın toplam çimento sektörü ithalatından %1 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
İtalya	11	3,907	22.074
Pakistan	17.138	49.977	15.819
Çin	9.882	5.856	3.646
Almanya	15	49	438
Hindistan	5.628	495	209
BAE	185	11,638	206
<b>Türkiye</b>	<b>2.373</b>	<b>4</b>	<b>67</b>
Mısır	26	60	49
Belçika	0	53	37
ABD	0	0	24
<b>TOPLAM</b>	<b>38.864</b>	<b>76.547</b>	<b>42.578</b>

Kaynak: Trademap

## TÜRKİYE-ETİYOPYA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Etiyopya'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2009	2.001.000	120.060
2010	0	0
2011	20.000	9.498
2012	19.500	3.900
2013	73.500	17.308

Kaynak: TÜİK Verileri

2009-2013 yılları arasında istikrarsız bir seyir izleyen çimento sektörü ihracatı 2009 yılında en üst seviyeye ulaşarak; 2.001 ton ve 120 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında ihracat gerçekleşmezken, 2011 yılından itibaren artışa geçmiş, 2013 yılında bir önceki yıla göre miktarda %277, değerinde ise %344 artarak 73,5 ton ve 17 bin \$ olarak gerçekleşmiştir, ancak ihracat çok düşük seviyelerde seyretmektedir.

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Etiyopya'da ulaştırma altyapısı son derece geri ve yetersiz düzeydedir. Cibuti dışında komşuları olan Kenya, Uganda, Sudan ve Eritre gibi ülkelere de sağlıklı ve gelişmiş bir bağlantı kurulamamış durumdadır. Etiyopya'nın yetersiz ve güvenli olmayan ulaştırma altyapısı ekonomik kalkınmasındaki en önemli engellerden birisi olarak görülmekte ve bu durum limanlara ve pazarlara ulaşmasını da engellemektedir.

Etiyopya'ya deniz yoluyla gelen mallar Cibuti limanına gelmekte ve buradan karayolu veya demiryolu vasıtasıyla Etiyopya'ya ulaşmaktadır. Bugün için Etiyopya dış ticaretinin %98'i Cibuti Limanı yoluyla yapılmakta olup ekonomik açıdan Etiyopya dış ticareti için alternatif limanların bulunmaması nedeniyle kısa ve orta vadede de bu durum devam edecektir. Etiyopya'nın yolcu ve yük taşımacılığının %95'inden fazlası karayolları ile yapılmaktadır. Etiyopya'daki tek demiryolu hattı Cibuti'den Addis Ababa'ya uzanan 850 km'lik hattır. Bu hat Dire Dawa'dan da geçmektedir. Bu demiryolu hattı ile yılda 800 bin yolcu ve 250 bin ton da yük taşınmaktadır ve bu miktarlar Etiyopya'nın yıllık toplam taşıma trafiğinin %5'i gibi bir orana tekabül etmektedir. Bu demiryolu hattının bakımı yeterince yapılmamakta ve acil olarak kapasitesinin ve güvenliğinin artırılması için rehabilitasyona ihtiyaç duyulmaktadır. Hükümet özel sektör katılımcısı bulabildiği takdirde ikinci bir hat olarak Awara- Addis Ababa demiryolu hattının inşasına başlamayı hedeflemektedir.

Etiyopya'nın son derece yetersiz ve geri kalmış karayolu ve demiryolu altyapısına karşın havayolu ulaşımı nispeten daha gelişmiş durumdadır. Addis Ababa Afrika Birliği'nin merkezi olması ve Asya, Ortadoğu ve Afrika arasında önemli bir merkez olması nedeniyle hava trafiği açısından da önemli bir merkez konumundadır. Uluslararası Bole Havaalanı Afrika'da 1. kategoride yer alan 5 havaalanından birisidir. Geçtiğimiz yıllarda yolcu ve kargo taşımacılığı altyapısı daha da geliştirilen Bole Havaalanı meyve sebze ve kesme çiçek ihracatında da imkân veren bir konuma gelmiştir.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: P.K. 1506 Addis Araba, Etiyopya

Telefon: (00-251) 11 661 23 21

(00-251) 11 661 31 61

E-Mail: embassy.addisababa@mfa.gov.tr

### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Dembel Şehir Merkezi, 10. Kat No: 1002 C-D Addis Araba, Etiyopya

Telefon: (00-251) 11 552 88 55

E-Mail: addisababa@ekonomi.gov.tr

### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Etiyopya Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

GHANA



## GENEL BİLGİLER

Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Akra
Yüzölçümü	: 238.537 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 25,3 milyon (2012)
Önemli Şehirler	: Akra, Kumasi, Sekondi-Takoradi, Tamale
GSYİH (2012)	: 36,9 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012 )	: 3.229 \$
Büyüme Oranı	: %7,3
Enflasyon (%)	: %8,8
Döviz Kuru 1 ABD \$=Gana Cedis	: 1,80

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 13.832
İthalat (Milyon \$)	: 17.618

Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 31.450
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: -3.786

Başlıca İthal Maddeleri	: Binek otomobiller, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, telli telefonlar için elektrikli cihazlar, kimyasal ilaçlar, çimento, pirinç, şeker
-------------------------	---

Başlıca İhraç Maddeleri	: Altın, kakao, kereste ve su ürünleri
-------------------------	--

İthalatında Önemli Ülkeler	: ABD, Çin, Fransa, Belçika, İngiltere, Güney Kore
İhracatında Önemli Ülkeler	: Güney Afrika, BAE, Hollanda, İsviçre, İngiltere, Mali

Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 223.502 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 303.476 Bin \$

Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri : Kakao ve kakao ürünleri, altın  
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri : Demir-çelik ürünleri, çimento, petrol yağları, tel, kablo ve diğer iletkenler, buğday unu, makarna, kireç, bulgur, irmik, otomobil lastikleri, elektrik akümülatörleri, hijyenik havlular, bebek bezleri

## SIYASİ GÖRÜNÜM

Gana 6 Mart 1957'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. Bağımsızlığını kazandıktan sonra uzun süre kötü yönetim, rüşvet, yolsuzluk ve kaçakçılık gibi nedenlerden dolayı fazla bir ilerleme kaydedememiştir. 1966 ve 1981 yıllarında gerçekleştirilen askeri darbelerden sonra ülkede ekonomik istikrar ve demokrasi

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

dönemi başlamıştır. Günümüzde Afrika ülkeleri içinde Gana diğer ülkeler için politik ve ekonomik anlamda model ülke olarak kabul edilmektedir.

### GENEL EKONOMİK DURUM

Son yıllarda ekonomide önemli bir büyüme hızı yakalayan Gana, özellikle 2000'li yıllardan sonra uluslararası ilişkilerini de hızla güçlendirmektedir. 2008 yılında Afrika Futbol finallerinin Gana'da başarıyla düzenlenmiş olması Gana için çok önemli gelişme sinyalleri vermiştir. 2012 verilerine göre GSYİH'sı 36,9 milyar \$ olan Gana'da ekonominin temel sektörü tarım'dır. Tarımın GSYİH'a katkısı %35 seviyesindedir. Hizmetler sektörü GSYİH'dan %30 pay almakta olup, sanayinin GSYİH'a katkısı %25; sanayi sektörü içinde yer alan madencilik ve petrol sektörünün ise payı %10 düzeyindedir.

İnşaat, sanayi sektörünün ikinci en büyük alt sektörüdür. Sanayi üretimindeki payı %30, GSYİH'daki payı %8'dir. Yol yapım çalışmaları inşaat sektörü içinde önemli bir yere sahiptir. İnşaat sektöründeki büyüme finansman teminine ve hükümetin taahhütleri verme hızına bağlı olarak gelişmektedir. Son yıllarda özel sektör için konut sektöründe önemli yatırım fırsatları dikkat çekmektedir.

### GANA DIŞ TİCARETİ

#### 2008-2012 Döneminde Gana'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	5.270	5.840	7.960	12.785	13.832
İthalat	10.269	8.046	10.950	15.968	17.618
Hacim	15.539	13.886	18.842	28.753	31.450
Denge	-4.999	-2.206	-3.058	-3.183	-3.786

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Ghana Country Report October 2012

#### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

	2011	2012
<b>TOPLAM</b>	<b>18.400.572</b>	<b>18.761.239</b>
Elmaslar, kıymetli taşlar, metaller vb.	4.852.754	7.111.339
Mineral yakıtlar, yağlar, damıtılmış ürünler	7.338.060	4.560.920
Meyveler, kabuklu yemişler vb.	554.300	3.138.263
Kakao	2.294.370	2.040.928
Ağaç ve ağaç mamulleri, odun kömürü	482.888	377.437

Kaynak: Trademap

Gana'nın toplam ihracatı 2012 yılında %2 artarak 18,7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Toplam ihracatta ilk sırayı 7,1 milyar \$ ile elmas ve kıymetli taş ihracatı

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

oluşturmaktadır. Elmas ve kıymetli taşlardan sonra en fazla ihracatı yapılan ürünler sırasıyla mineral yakıtlar, yağlar ve damıtılmış ürünler; meyveler ve kabuklu yemişler; kakao; ağaç ve ağaç mamulleridir.

Gana'nın ihracatında en önemli ülke G. Afrika Cumhuriyeti (4.5 milyar \$) 'dir. Diğer önemli ülkeler sırasıyla Hindistan (1.9 milyar \$), BAE (1.6 milyar \$), Fransa (1.4 milyar \$), Vietnam (1.3 milyar \$) ve İtalya (1.2 milyar \$) 'dır. Türkiye'nin Gana'nın ihracatındaki payı % 1 olup, 17. sıradadır.

### İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

	2011	2012
<b>TOPLAM</b>	<b>13.573.327</b>	<b>14.011.931</b>
Demiryolu ve tramvay dışı kara taşıtları	1.910.007	2.315.141
Makine, nükleer reaktör, ısıtıcı vb.	1.835.373	2.093.172
Elektrik, elektronik ekipmanlar	1.195.863	1.213.444
Kitap, gazete vb.	1.797.575	775.871
Demir, çelik aksamlar	494.107	718.497

Kaynak: Trademap

Gana'nın ithalatı 2012 yılında %3 artarak 14 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Gana'nın ithalatında demiryolu ve tramvay dışı kara taşıtları ilk sıralarda yer alırken, ülkenin diğer ithalat kalemleri makine, nükleer reaktör, ısıtıcı vb.; elektrik, elektronik ekipmanlar; kitap, gazete vb.; demir, çelik aksamlardır.

Gana'nın ithalatından en büyük payı Çin (2.4 milyar \$) almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla ABD (1.6 milyar \$), Birleşik Krallık (1.4 milyar \$), Belçika (924 milyon \$) ve Hindistan (592 milyon \$) izlemektedir. 2012 yılı verilerine göre Türkiye'nin Gana'nın toplam ithalatındaki payı %1,3 olup, 19. sıradadır.

## TÜRKİYE-GANA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Gana arasındaki ticaret hacmi son 5 yılda giderek artarak; 2008 yılına kıyasla yaklaşık 4 kat büyüyerek 2012 yılında 526 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. Son dört yılda Gana'dan gerçekleştirilen ithalat da benzer oranlarda artmış ve ticaret dengesi Gana lehine seyretmeye devam etmiştir. 2012 yılında ihracatımız 224 milyon \$; ithalatımız 303 milyon \$ olurken; dış ticaret açığımız 80 milyon \$ olmuştur. Önümüzdeki yıllarda Gana ile dış ticaretimizin artış göstermesi beklenmektedir.

## TÜRKİYE-GANA DIŞ TİCARETİ (\$)

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	46.453.204	100.366.452	146.819.656
2009	102.094.662	72.850.617	174.945.279
2010	194.358.368	96.483.674	290.842.042
2011	292.272.820	218.560.285	510.833.105
2012	303.476.199	223.495.713	526.971.912

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Türkiye'den Gana'ya 420 farklı ürün ihracatı yapılmıştır. İhracatımızda başlıca kalemleri demir-çelik ürünleri, çimento, petrol yağları, tel, kablo ve diğer iletkenler, buğday unu, makarna, kireç, bulgur ve irmik, otomobil lastikleri, elektrik akümülatörleri, hijyenik havlular ve bebek bezleridir. 2012 yılında Gana'dan 30 farklı ürün ithal edilmiştir. İthal edilen başlıca ürünler kakao ve kakao ürünleri ve altındır.

## GANA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2012 yılında Gana'nın çimento sektörü ihracatı 17 milyon 220 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre Gana'nın en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Burkina Faso (567 bin \$), Nijerya (150 bin \$) ve Togo (44 bin \$) olmuştur.

## Gana'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	1,187	209,420
2011	1,925	308,006
2012	17,220	354,245

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Gana'nın çimento sektörü ithalatı ise 2010 yılında 209,420 milyon \$ iken, 2011 yılında 308,006 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre miktar bazında değer bazında %6 artarak 354,245 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.



## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Çin	57.631	51.569	111.176
Togo	59.835	77.052	71.705
<b>Türkiye</b>	13.188	11.978	51.569
BAE	3.793	63.212	31.946
İsveç	20.238	23.018	28.856
İspanya	1.734	4.821	16.397
Yunanistan	0	0	13.665
Belçika	4.411	9.024	10.882
Fas	0	0	6.965
Çin	20.016	5.927	5.185
<b>TOPLAM</b>	<b>209.420</b>	<b>308.006</b>	<b>354.245</b>

Kaynak: Trademap

2012 yılında Gana'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Çin (51,5 milyon \$), Togo (71,7 milyon \$), Türkiye (51,569 milyon \$), BAE (31,946 milyon \$) ve İsveç (28,856 bin \$) olmuştur. Türkiye, Gana'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 3. sırada yer almakta olup, Gana'nın toplam çimento ithalatından %14,5 pay almaktadır.

## TÜRKİYE-GANA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Gana'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin\$)
<b>2009</b>	509.480	20.042
<b>2010</b>	211.045	7.704
<b>2011</b>	298.600	12.823
<b>2012</b>	645.470	27.208
<b>2013</b>	186.825	7.957

Kaynak: TÜİK verileri

Son beş yıllık dönem içinde dalgalı bir seyir izleyen çimento ihracatı en yüksek düzeye 2012 yılında ulaşarak 645 bin ton ve 27 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında ise ihracat bir önceki yıla göre miktarda %71, değerinde %74 azalarak 187 bin ton ve 7,9 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

## ULAŞIM VE TAŞIMACILIK

Karayolu taşımacılığı iç taşımacılıkta kullanılan başlıca taşımacılık türüdür. Yük taşımacılığının %98'i karayolu ile gerçekleşmektedir. Gana, Akra, Kumasi, Sekondi-Takoradi'yi birbirine bağlayan 953 km'lik bir demiryolu ağı bulunmaktadır. Ancak demiryolu ile ulaşım rötalar nedeniyle uzun sürmektedir. Gana'ya çok sayıda havayolu şirketinin uçuşları bulunmaktadır. Gana Havayolları Şirketi ülkenin ulusal havayolu şirketidir. Lufthansa, KLM, British Airways, Kenya Airways, Emirates'in Gana'ya direk uçuşları bulunmaktadır. Akra'daki Kotoka uluslararası havaalanından Avrupa'ya,

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

ABD'ye, Güney Afrika'ya ve Batı Afrika'daki pek çok ülkeye direkt uçuşlar bulunmaktadır.

Ülkenin güneydoğusundaki Tema ve güneybatısındaki Sekondi-Takoradi ülkenin başlıca iki limanıdır. İthalatın büyük bölümü Tema Limanı üzerinden, ihracatın çoğunluğu ise Takoradi Limanı'ndan yapılmaktadır. Fildişi Sahili'nde yaşanan sorunlar nedeniyle tamamen kara ile çevrili olan Burkina Faso, Mali ve Nijer'in alternatif yollar araması sebebiyle bu iki limanın trafiğinde artış yaşanmıştır. Bunun sonucunda Hükümet tarafından Tema ve Takoradi'nin bölgenin yeni ticaret merkezleri olmasına yönelik çalışmalar başlatılmıştır.

### BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

#### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: PMB-CT-149, Cantonments Akra/Gana

Telefon: (00-233) 302 218 180

E-Mail: [embassy.accra@mfa.gov.tr](mailto:embassy.accra@mfa.gov.tr)

#### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: L 8 Blok 1. Bölüm 17/B PMB CT 149 Labone Abafum Crescent Cantonments Akra, Gana

Telefon: (00-233) 302 218 180/187

E-Mail: [akra@ekonomi.gov.tr](mailto:akra@ekonomi.gov.tr)

#### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Gana Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## KENYA



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Kenya Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce, Kiswahili
Başkenti	: Nairobi
Başlıca Şehirler	: Nairobi, Nakuru, Kisumu, Mombasa
Yüzölçümü	: 569.259 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 42,7 milyon (2012 tahmini)
GSYİH (2011 )	: 34,6 milyar \$
Reel Büyüme (2011 )	: 4,4 (%)
Kişi Başına GSYİH (ABD \$) (2011 )	:1.711
Tüketici Enflasyon (% ort)	:18,9
Döviz Kuru (Kenya Şilini: 1 \$)	: 85,07 (2011)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 5.225 (2011)
İthalat (Milyon \$)	: 11.528 (2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	:16.753 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	:-6303
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, ham petrol, palm yağı, elektrikli cihazlar, demir-çelik, buğday, ilaçlar, otomobil, motorlu taşıtlar, hava taşıtları
Başlıca İhraç Maddeleri	: Çay, kesme çiçek, petrol yağları, kahve, baklagiller, karbonat, çimento, palm yağı, tütün, demir-çelik
İthalatında Önemli Ülkeler	: BAE, Hindistan, Çin, G.Afrika, Japonya, S. Arabistan, Endonezya, ABD, İngiltere, Singapur
İhracatında Önemli Ülkeler	: Uganda, İngiltere, Tanzanya, Hollanda, ABD, Mısır, Sudan, Pakistan, BAE, Demokratik Kongo
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 138.033 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 17.877 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik, gübre, buğday unu, tütün kırpıntıları, kuru baklagil, makarna, elektrikli su ısıtıcıları ve kağıt ürünleri
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Ekime elverişli tohum, çay ve ham deri.

## GENEL EKONOMİK DURUM

Kenya, 12 Aralık 1963'de İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır ve cumhuriyetle yönetilmektedir. Kenya, Doğu Afrika'daki en büyük ekonomidir. Kenya bölge içi rekabetle karşı karşıyadır; bu rekabet son yıllarda önemli ölçüde ekonomik büyüme kaydeden Uganda ve Tanzanya'dan kaynaklanmaktadır.

Tarım sektörü GSYİH'nin %24,5'ini oluşturmaktadır. Tarım doğrudan ve dolaylı olarak istihdamı sağlamaktadır. 2011 yılı verilerine göre sanayinin GSYİH içindeki payı %14,9; hizmetlerin payı ise %66,1'dir. Enerji ve su sektörlerinin payı %4, madencilik sektörünün payı ise %0,5'dir. Sanayi sektörü 3 büyük kent olan Nairobi, Mombasa ve Kisumu'da toplanmıştır. Kenya Mombasa'da rafineri yoluyla petrol ürünleri üretmekte olup, önemli bir çimento kapasitesine sahiptir.

## KENYA DIŞ TİCARETİ

Kenya'nın dış ticareti hızlı bir büyüme sürecindedir. 2011 yılı itibariyle ihracat 5,8 milyar \$, ithalat 15 milyar \$ seviyesinde gerçekleşmiştir. 1 Ocak 2005 tarihinden itibaren yeni gümrük birliğinin uygulanmasını müteakip, Kenya'nın EAC ile ticareti önemli oranda artmıştır. EAC üyeleriyle gümrük birliğinin amacı, beş yıl içinde tarife ve tarife dışı engellerin kaldırılması ve nihai mallarda %25, ara mamullerde %10 ve hammaddelerde sıfır olmak üzere üç aşamalı olarak OrTA Gümrük Tarifesinin (CET) konmasıdır.

### 2007-2011 Döneminde Kenya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
İhracat	4.081	5.001	4.463	5.169	5.853
İthalat	8.989	11.128	10.202	12.093	15.028
Hacim	13.070	16.129	14.665	17.262	20.881
Denge	-4.908	-6.127	-5.739	-6.924	-9.175

Kaynak: ITC, Trademap

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>4.463.443</b>	<b>5.169.112</b>	<b>5.853.310</b>
0902	Çay	893.984	1.163.630	1.176.308
0603	Kesme Çiçek	421.484	396.239	454.349
2710	Petrol Yapıları	177.853	205.151	239.010
0901	Kahve	41.318	75.037	152.903
0708	Baklagiller	109.451	95.464	145.169

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Kenya'nın en önemli ihraç ürünleri çay ve bahçe bitkilerdir. Diğer önemli ihraç kalemleri petrol yağları, kahve, baklagiller, karbonat, çimento, palm yağı, tütün ve demir-çelik'dir. İhracat yapılan başlıca gelişmiş ülkeler İngiltere, Hollanda ve ABD'dir. Yakın coğrafyada bulunan diğer önemli ihraç pazarları ise Uganda, Tanzanya, Sudan, BAE ve Mısır'dır.

### İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>10.202.001</b>	<b>12.092.926</b>	<b>15.028.508</b>
2710	Petrol Yağları	1.399.217	1.646.343	2.563.287
2709	Ham Petrol	705.780	915.169	1.423.718
1511	Palm Yağı	332.619	451.960	589.824
8517	Telli Telefon-Telgraf İçin Elekt. Cihazlar	342.078	520.046	431.516
7208	Demir-Çelik	213.950	269.028	399.361

Kenya'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, ham petrol, palm yağı, elektrikli cihazlar, ve demir-çelikdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler arasında ilk üç sırayı BAE, Hindistan, Çin almaktadır. Bunları G.Afrika, Japonya ve İngiltere izlemektedir. Bir sonraki grup ise ABD, S.Arabistan ve Singapur şeklinde sıralanmaktadır. İthalatta ilk sırada yer alan BAE %15 pay alırken; Türkiye, Kenya'nın yaptığı ithalattan 191.854 Bin \$ ile %1,3 pay alarak 20. sırada yer almaktadır.

## TÜRKİYE-KENYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Kenya arasındaki ticaret dengesi Türkiye lehinedir. İkili ticaret fasıllar itibariyle ele alındığında, Türkiye'nin ihracatı sanayi ürünleri ağırlıklı; ithalatı ise yağlı tohumlar gibi üretimde geleneksel olarak açık verilen ve gıda sanayinin ihtiyaç duyduğu ürün gruplarından oluşmaktadır. Bunun yanı sıra; ham postlar, deri, kahve ve birtakım minerallerin ithalatı bu ülkeden karşılanmaktadır.

2008 yılında dış ticaret hacmimiz 245 milyon \$ ile rekor seviyede gerçekleşmiştir. Son 5 yılda ihracatımız azalırken; ithalatta artış yaşanmıştır. İhracat 233 milyon \$'dan 138 milyon \$'a gerilerken; ithalat 12,6 milyon \$'dan 17,9 milyon \$'a yükselmiştir. Buna rağmen 2012 yılında dış ticaret dengesi Türkiye lehinedir.

### TÜRKİYE-KENYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2008	233.052	12.575	245.627	220.476
2009	70.623	5.813	76.435	64.810
2010	86.360	13.378	99.738	72.982
2011	199.203	14.749	213.953	184.454
2012	138.033	17.877	155.909	120.156

Kaynak: TÜİK verileri

## KENYA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Kenya'nın çimento sektörü ihracatı bir önceki yıla göre %76 artarak 410 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Kenya'nın en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Uganda (184 bin \$), Tanzanya (44 bin \$), Ruanda (29 bin \$) ve Sudan (25 bin \$) olmuştur.

## Kenya'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
<b>2009</b>	197	46,227
<b>2010</b>	98	68,915
<b>2011</b>	410	77,663

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Kenya'nın çimento ithalatı ise 2009 yılında 46,2 milyon \$ iken, 2010 yılında 68,9 milyon \$ olmuş, 2011 yılında ise bir önceki yıla göre %13 artarak 77,6 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Kenya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, BAE (42,225 milyon \$), Japonya (9,5 milyon \$), Umman (9,2 milyon \$), Güney Kore (4,9 milyon \$) ve Endonezya (1,603 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Kenya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 31. sırada yer almakta olup, Kenya'nın toplam SKM ithalatından %0,04 pay almaktadır.

Ülkeler	2010 (Bin \$)	2011 (Bin \$)	2010/2011 % Değişim
BAE	300	107	49.225
Japonya	23.632	20.040	9.581
Umman	0	0	9.244
Güney Kore	1.768	11.385	4.987
Endonezya	0	1.260	1.603
Mısır	507	508	624
Çin	11.715	14.922	607
Hindistan	363	13.300	586
Pakistan	309	424	519
Almanya	0	0	364
<b>TOPLAM</b>	<b>46.227</b>	<b>68.915</b>	<b>77.663</b>

Kaynak: Trademap

Kenya'nın halihazırda ülkemiz ile imzalamış serbest ticaret anlaşması bulunmamaktadır. Kenya'nın Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı klinker (GTİP:252310.00) için %10, çimento sektörü (GTİP:2523-2523.10.00) için ise %25'dir. Ayrıca Comesa Birliği (Doğu Afrika Birliği) üyesi olmayan tüm ülkelere Kenya'nın uygulamış olduğu gümrük vergisi oranları aynıdır. Öte yandan, Kenya'da ithal ürünlerin büyük bir çoğunluğu için standart %16 KDV uygulanmaktadır.

  
SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

## TÜRKİYE-KENYA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Kenya'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2009	5.206.500	4.428
2010	0	0
2011	0	0
2012	0	0
2013	4.428	413

Kaynak: TÜİK Verileri

2019 yılında en üst seviyeye ulaşan Kenya'ya yönelik çimento sektörü ihracatı 5.207 ton ve 4,4 bin \$ olarak gerçekleşirken, takip eden üç yılda söz konusu ülkeye çimento ihracatı yapılmamıştır. 2013 yılında ise çok düşük seviyede olmak üzere 4 ton ve 413 \$ tutarında ihracat gerçekleştirilmiştir.

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Kenya ile Türkiye arasındaki mal taşımacılığı deniz yolu ile yapılmaktadır. Kenya'da Mombasa Limanına kadar gelen mallar Nairobi'ye kara ve demiryolu ile taşınmaktadır. Bununla beraber, Kenya limanı gibi Doğu Afrika limanlarına direkt ve düzenli gemi seferlerinin olmaması ihracatı zorlaştırmaktadır. Ancak, bu ülkeler ile ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi yönünde uygulamaya başlanmış bulunan faaliyetlerin sonucu olarak ülkemiz ile bu ülkeler arasındaki mal ticaretinin önümüzdeki dönemlerde gözle görülür ölçüde artmaya başlaması ile düzenli gemi seferlerinin başlaması beklenmektedir.

## ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Kenya'da inşaat ve alt yapı sektörleri yabancı yatırımcının ilgisini çekmektedir. Çinli ve Hintli firmaların bu sektörlerde belirli bir ağırlığı vardır. Kenya Yatırım Ajansı'nın web site adresi ([www.investmentkenya.com](http://www.investmentkenya.com)) ve Kenya Üreticiler Derneği ([www.kam.co.ke](http://www.kam.co.ke)) web sitesi adresinden Kenyalı işletmeler hakkında detaylı bilgi alınabilmektedir. Kenya ülkemizden daha çok inşaat malzemeleri, mobilya ve medikal malzeme sektöründen yatırımcıların ilgisini çekmektedir.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Gigiri Road Off Limuru Road P.K. 64748 Nairobi, Kenya

Telefon: (00-254) 20 712 69 29

(00 254) 20 712 69 30

E-Mail: [embassy.nairobi@mfa.gov.tr](mailto:embassy.nairobi@mfa.gov.tr)



## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

### Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Gigiri Road Off Limuru Road P.K. 64748 Nairobi, Kenya

Telefon: (00-254) 20 712 47 78

E-Mail: nairobi@ekonomi.gov.tr

### Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Kenya Ülke Raporu
- T.C. Kenya Büyükelçiliği Nairobi Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## MOZAMBİK



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Mozambik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Portekizce (Resmi dil), 3 ana Afrika dil grubu; Makua-Lomwe, Tsonga, Sena-Nyanja
Başkenti	: Maputo
Yüzölçümü	: 799.380 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 23 milyon
Para Birimi	: Metical (MT)
GSYİH (2011)	: 12,8 milyar \$
Reel GSYİH Büyüme	: 7,1 (%)
Döviz Kuru (MT: 1 \$, ortalama)	: 29,8 (2012)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 3.470 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 6.168 (2012)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 9.638 (2012)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -2.698 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, alüminyum çubuk ve profiller, motorlu taşıtlar, et-sakatat-deniz hayvanı.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Alüminyum çubuk ve profiller, taş kömürü, petrol gazları, elektrik enerjisi, yaprak tütün ve döküntüleri.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE, Bahreyn, Birleşik Krallık.
İhracatında Önemli Ülkeler	: Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, Çin, Birleşik Krallık, Hindistan.
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 36,4 milyon \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 156,4 milyon \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Petrol yağları, demir-çelik çubuklar, gübre, elektrikli su ısıtıcıları, maya, makarna
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve döküntüleri, taş kömürü, susam tohumu.

## GENEL EKONOMİK DURUM

Mozambik 9,2 milyar \$ GSYİH (2011) ile Afrika kıtasında 25. büyük ekonomidir. Gelişmekte olan Mozambik ekonomisi 2008-2011 döneminde ortalama %6,75 oranında

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



büyümüştür. Ancak ülkede halen pek çok kişi yoksulluk sınırının altında hayatını sürdürmektedir. Bununla beraber, özellikle son dönemlerde bulunan doğal gaz rezervleri ile birlikte ülkenin büyümeye devam edeceği öngörülmekte olup, orta ve uzun vadede ülkenin büyük atılımlar göstereceği tahmin edilmektedir.

Ülke GSYİH'sının %28,4'ünü tarım oluşturmaktadır. Sanayi sektörü ülke GSYİH'sının %26,9'unu oluşturmakta ve işgücünün %6'sı sanayi sektöründe istihdam edilmektedir. Ülke GSYİH'sının %44,7'sini ise hizmetler sektörü oluşturmaktadır. Turizm sektörü yeterince gelişmemekle birlikte yüksek bir potansiyele sahiptir.

### MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ

Gelişmekte olan Mozambik'in dış ticaret hacmi artış eğiliminde olmakla birlikte, 2009 ve 2010 yıllarında düşüş yaşanmıştır. 2011 yılında ise dış ticaret hacmi büyük oranda artarak 9,9 milyar \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise %3 oranında düşerek 9,6 milyar \$ olmuştur.

#### 2008-2012 Döneminde Mozambik'in Dış Ticareti (Bin \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
İhracat	2.653.260	2.147.169	2.243.069	3.604.118	3.470.095
İthalat	4.007.763	3.764.207	3.564.230	6.305.647	6.164.394
Hacim	-1.354.503	-1.617.038	-1.321.161	-2.701.529	-2.694.299
Denge	6.661.023	5.911.376	5.807.299	9.909.765	9.634.489

Kaynak: ITC, Trademap

#### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	<b>TOPLAM</b>	<b>2.243.069</b>	<b>3.604.118</b>	<b>3.470.095</b>
7604	Alüminyum Çubuk ve Profiller	9	1.348.688	1.088.973
2704	Taş Kömürü	4	20.738	434.469
2711	Petrol Gazı ve Diğer Gazlı Hidrokarbonatlar	135.362	186.702	248.099
2716	Elektrik Enerjisi	276.544	297.198	233.393
2401	Yaprak Tütün ve Tütün Döküntüleri	142.635	178.404	227.906

Mozambik'in 2012 yılında ihracatı 3,47 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Gelişmiş bir sanayiye sahip olmayan Mozambik'in ihracatınının %31'i alüminyum çubuk ve profiller oluşturmaktadır. Taş kömürü, petrol gazları ve diğer gazlı hidrokarbonlar, elektrik enerjisi ve yaprak tütün ve döküntüleri, titanyum cevherleri diğer başlıca ihraç kalemleridir. İhracat yapılan başlıca ülkeler Hollanda, Güney Afrika Cumhuriyeti, Çin ve Birleşik Krallık'dır. Türkiye Mozambik'in 20. büyük pazarıdır.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	<b>TOPLAM</b>	<b>3.564.207</b>	<b>6.305.647</b>	<b>6.164.394</b>
2710	Petrol Yağları ve Bitümenli Mineral Yağları	520.592	1.097.413	1.135.037
2716	Elektrik Enerjisi	157.427	314.163	306.463
7601	İşlenmemiş Alüminyum	0	601.432	295.080
7604	Alüminyum Çubuk ve Profiller	2.543	4.171	268.182
8704	Motorlu Taşıtlar	146.637	272.274	241.424

Mozambik'in başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, elektrik enerjisi, işlenmemiş alüminyum, alüminyum çubuk ve profiller ve motorlu taşıtlardır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Güney Afrika Cumhuriyeti, Hollanda, BAE, Bahreyn ve Birleşik Krallık'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Güney Afrika Cumhuriyeti Mozambik'in toplam ithalatından %32 pay alırken; Türkiye, Mozambik'in yaptığı ithalattan % 0,52 pay alarak 20. sırada yer almaktadır.

**TÜRKİYE-MOZAMBİK TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ****TÜRKİYE-MOZAMBİK DIŞ TİCARETİ (BİN \$)**

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	509	284	793	225
2005	6.363	12.365	18.728	-6.001
2010	46.038	43.346	89.384	2.692
2011	102.553	71.001	173.554	31.552
2012	36.397	156.385	192.763	-120.008

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 46 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %55 artarak 102,5 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceki yıla kıyasla %181 azalarak 36,3 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri petrol yağları, demir-çelik çubuklar gübre, elektrikli ısıtıcılar maya ve makarna almaktadır. Genel ithalatımız içinde çok %0,02 paya sahip olan Mozambik'ten ithal edilen başlıca ürünler ise yaprak tütün, taş kömürü ve susam tohumudur.

**MOZAMBİK'İN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ**

2012 yılında Mozambik'in çimento sektörü ihracatı 229 bin \$ düzeyinde gerçekleşmiştir. 2012 verilerine göre Mozambik'in ihracat gerçekleştirdiği ülkeler; Malavi, Kuzey Mariana Adaları ve Svaziland'dır.

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

### Mozambik'in Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
<b>2010</b>	340	55,193
<b>2011</b>	168	75,146
<b>2012</b>	229	32,957

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Mozambik'in çimento sektörü ithalatı ise 2010 yılında 55,193 milyon \$ iken, 2011 yılında 75,146 milyon \$'a yükselmiş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre ise %56 azalarak 32,957 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Vietnam	0	4.294	12.486
Tayland	5.747	11.190	5.171
Çin	4.560	4.628	4.428
Pakistan	12.000	19.222	3.227
BAE	338	5.125	2.893
Güney Afrika	22.261	18.063	2.698
Zimbabve	1	27	649
Almanya	0	0	546
ABD	7	0	474
Moritanya	0	0	130
<b>TOPLAM</b>	<b>55.193</b>	<b>75.146</b>	<b>32.957</b>

Kaynak: Trademap

2012 yılında Mozambik'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Vietnam (4,294 milyon \$), Tayland (11,190 milyon \$), Çin ( 4,628 milyon \$), Pakistan (811 bin \$) ve Birleşik Arap Emirlikleri (2,893 milyon \$) şeklindedir. Türkiye 38. sırada olup, Mozambik'in toplam çimento ithalatından yaklaşık %0,1 pay almaktadır.

Mozambik'in Türkiye'nin de içinde bulunduğu MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uyguladığı gümrük vergisi oranı %7,5'dur. Ticaret anlaşması bulunmayan bütün ülkelere aynı oran uygulanmaktadır. Tüm ülkelere uygulanan gümrük vergisi oranı %20 mamul, %7.5 yarı mamul, %2.5 hammadde, %5 makine-techizat'dır. KDV bütün ürünlerde %17'dir. Güney Afrika Cumhuriyeti ile olan STA kapsamında söz konusu ülke malları gümrüksüz giriş yapmaktadır.

## TÜRKİYE-MOZAMBİK ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Mozambik'e Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Kg)	Değer (\$)
2009	2.400	567
2010	36.000	4.621
2011	9.800	2.080
2012	10.079	24.151
2013	1.102.365	92.498

Kaynak: TÜİK Verileri

2008 yılında Mozambik'e 467 bin \$ seviyesinde ihracat gerçekleştirilirken son 5 yıl içinde değerinde %55 azalış göstererek 2012 yılında 210 bin \$ seviyesine gerilemiştir. 2011 yılında 69.126 m<sup>2</sup>, 170.339 kg ve 399 bin \$ olan ihracat, 2012 yılında miktar ve değerinde azalarak 27.480 m<sup>2</sup>, 128.662 kg ve 210 bin \$ olarak gerçekleşmiştir.

## ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Mozambik'de 2012 yılında başlatılan en önemli müteahhitlik projesi kömür rezervlerinin yoğun olduğu Tete Bölgesi'nden ülkenin kuzeyinde yer alan Nacala Limanı'na uzanan demiryolu hattının başlatılmasıdır. Dört firmanın ortak olduğu projenin iki yıl içerisinde bitirilmesi planlanmaktadır. Projede Güney Afrika merkezli Beacon Hill Resources Plc., Brezilya kökenli Vale, İngiltere menşeli Rio Tinto firmaları ile yerel Portos e Caminhos de Ferro de Mocambique firmaları ortak olup, proje türü yapı-şirket şeklindedir.

2012'de başlayan bir diğer proje Rio Tinto Coal Mozambique firması 600 MW kapasitesinde Benga Güç Santrali projesidir. 2013 yılında üretime başlanması planlanan santralin 2020 yılında kapasitesinin 2.000 MW'a çıkarılması hedeflenmektedir.

Başkent Maputo ile Catembe arasına yapılacak köprü projesi ve Maputo Çevre yolu işine Çinli firmalar tarafından 2012 yılında başlanılmıştır. Ülkedeki önemli yatırım projelerine <http://www.cpi.co.mz/index.php/en/> adresinden ulaşılabilmektedir.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida da Marginal 3901, Maputo, Mozambik

Telefon: (00-258) 21 49 41 22

E-Mail: [embassy.maputo@mfa.gov.tr](mailto:embassy.maputo@mfa.gov.tr)

### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Avenida da Marginal, 3901 Maputo, Mozambik

Telefon: (00-258) 21 494 122

E-Mail: [maputo@ekonomi.gov.tr](mailto:maputo@ekonomi.gov.tr)

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Mozambik Ülke Raporu
- T.C. Mozambik Büyükelçiliği Maputo Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri



## NİJERYA



**GENEL BİLGİLER**

Resmi Adı	: Nijerya Federal Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Abuja
Yüzölçümü	: 923.773 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 170,1 milyon (2012)
Önemli Şehirler	: Lagos, Kano, Ibadan, Port Harcourt, Kaduna
Nominal GSYİH (2012 )	: 273,8 milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2012 )	: 1.943 \$
Tüketici Fiyat Enflasyonu (%)	: % 12,2
Döviz Kuru (Naira: 1 \$, ortalama)	: 162,98

**DIŞ TİCARET BİLGİLERİ**

İhracat (Milyon \$)	: 94.885 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 68.409 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol Yağları, Telli Telefonlar, Otomobiller, Çeşitli Su Araçları, Buğday, Pirinç, Motorsikletler, İlaçlar, Elektrojen Grupları, Şeker
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham Petrol, Petrol Gazları, Petrol Yağları, Kakao
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Hollanda, ABD, Hindistan, G. Kore, Birleşik Krallık, Fransa.
İhracatında Önemli Ülkeler	: ABD, Hindistan, İspanya, Brezilya, Fransa, Almanya, Hollanda
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 438,79 milyon \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 1.223,94 milyon \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-Çelik Çubuk, Elektrik Transformatörleri, Demir-Çelik Profil, Demir-çelik inşaat aksamı, Demir-Çelik Yassı Hadde Ürünleri, Çimento
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Petrol Gazları, ham petrol, diğer yağlı tohumlar, koyun-kuzu derileri, işlenmemiş alüminyum, tabii kauçuk, diğer hayvan derileri, pamuk

## GENEL EKONOMİK DURUM

Nijerya, 1960'da İngiltere'den bağımsızlığını kazanmıştır. 155 milyon nüfus, 923.773 km<sup>2</sup> yüzölçümü ve sahip olduğu petrol kaynakları ile Afrika kıtasında önemli bir ülkedir. Nijerya dünyanın 12. büyük petrol üreticisi, 8. büyük petrol ihracatçısı ve 10. büyük petrol rezervine sahip ülkedir. Nijerya ekonomisi petrol sektörü, geleneksel tarım ve sınırlı düzeyde sanayi sektöründen oluşmaktadır. 2010 yılı verilerine göre; tarım sektörü (hayvancılık, ormancılık, balıkçılık dahil GSYİH'nın %41,8'ini, sanayi sektörü (petrol dahil) GSYİH'nın % 29,6'sını, hizmetler sektörü ise GSYİH'nın %28,6'unu oluşturmaktadır.

Nüfusun %45'i açlık sınırının altındadır.

Nijerya hakkında daha ayrıntılı bilgilere Nijerya ile ilgili ülke piyasası konusunda genel bilgiler, Nigerian Investment Promotion Commission tarafından yayımlanmış bulunan "The Business, Trade and Investment Guide 2010-2011" adlı yayının <http://www.corporate-nigeria.net> web sayfasında yer verilmektedir.

## NİJERYA DIŞ TİCARETİ

### 2008-2012 Döneminde Nijerya'nın Dış Ticareti (Milyar \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
<b>İhracat</b>	85,7	56,1	76,5	92,5	94,4
<b>İthalat</b>	39,8	30,8	46,2	61,6	54,6
<b>Hacim</b>	125,5	86,9	122,7	154,1	149,0
<b>Denge</b>	45,9	25,3	30,3	30,9	39,8

Kaynak: The Economist Intelligence Unit

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>86.567.913</b>	<b>109.116.162</b>
2709	Ham Petrol	60.904.646	92.327.412
2711	Petrol Gazları (Sıvılaştırılmış doğal gaz)	4.716.788	10.574.907
2710	Petrol Yağları	9.804.982	2.286.926
1801	Kakao ve Kakao Ürünleri Diğer Hayvanların	1.048.004	873.188
8905	Fener,Yangın Sönd,Tarak Gemisi,Yüzer Vinç	314.617	631.727

Nijerya'nın yıllar itibariyle değişmekle birlikte ihracatının %80-90'ını petrol oluşturmaktadır. Nijerya'nın 2011 yılı petrol ihracatı toplam ihracatının %87'sini oluşturmaktadır. İhracatta ikinci büyük kalem ise petrol gazlarıdır. İhracattaki payı %10'dur. Diğer önemli ihraç kalemleri sırasıyla kakao ve kakao ürünleri, yağlı tohumlar doğal kauçuk, yağlı tohumlar, hayvan derileri ve köselelerdir.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>44.235.269</b>	<b>47.165.857</b>
2710	Petrol Yağları	375.430	9.124.591
8517	Telli Telefon Telgraf için Elektrikli Cihazlar	664.345	2.066.268
8703	Otomobiller	4.137.604	1.636.313
8905	Fener, Yangın Sönd, Tarak Gemisi, Yüzer Vinç	63.169	1.524.080
1001	Buğday	839.732	1.317.099

Nijerya'nın 2011 yılı ithalatında petrol yağları, telli telefonlar, otomobiller, çeşitli su araçları ve buğdaydır. Bu ürünlerin Nijerya'nın ithalatındaki payı %30.4'dür.

Ülkenin ithalatında en önemli ülke olan Çin'in Nijerya'nın 2011 yılı ithalatındaki payı %19.5'dir. Çin'den sonra Hollanda ithalatta ikinci büyük ülke olup, bu ülkeyi sırayla ABD, Hindistan, G.Kore, İngiltere ve Fransa izlemektedir. Nijerya'nın ithalatında Türkiye'nin payı ise % 0.8 düzeyinde olup, ülkemiz bu pay ile 22. sırada yer almaktadır.

Son dönemde Nijerya'da yaşanan en önemli gelişmelerden birisi değişen ticaret akımlarıdır. 2003-2009 yılları arasında ABD ve AB ile Nijerya arasındaki ticaret yarı yarıya azalmıştır. Çin ile ticaret ise 2000-2008 döneminde 8 kat artmıştır. Çin 2010 yılında genel olarak Afrika'nın en büyük ticaret ortağı olmuştur.

Afrika'nın en kalabalık ülkesi olan Nijerya, ABD için bölgedeki en büyük petrol ihracatçısı olması, önemli işgücü potansiyeli ve doğal kaynaklara sahip olmasına rağmen; yabancı yatırımcıları bölgeye çekmede çeşitli sorunlarla karşılaşmaktadır. Yabancı yatırımcıların karşılaştıkları sorunlar; istikrarsız makro ekonomik politikalar, yetersiz altyapı, bürokrasi, eğitilmiş iş gücü eksikliği, ticari anlaşmazlıkları çözme mekanizmasının eksikliği ve ülkedeki düzensizliktir.

## TÜRKİYE-NİJERYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Nijerya arasındaki ticaret son yıllarda giderek gelişmekle birlikte, dış ticaret dengesi sürekli olarak Nijerya lehine fazlalık vermektedir. 2012 yılında 439 milyon \$'lık ihracatımıza karşın, 1,123 milyon \$'lık ithalatımız bulunmaktadır. Hem ihracatımız hem de ithalatımızın en yüksek düzeye ulaştığı 2012 yılında dış ticaret açığımız da 685 milyon \$'la rekor seviyede gerçekleşmiştir.

### TÜRKİYE-NİJERYA DIŞ TİCARETİ (Bin \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET HACMİ
2008	280,53	521,92	802,45	-241,39
2009	257,78	604,68	862,41	-346,95
2010	250,60	602,56	853,16	-351,96
2011	394,44	823,20	1.217,64	-428,76
2012	438,79	1.123,94	1.562,73	-685,15

Kaynak: TÜİK verileri

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

2012 yılında Türkiye'den Nijerya'ya 600 farklı ürün ihracatı yapılmıştır. İhracatımızda en önemli kalemler ihracatımızın %38'ini oluşturan demir-çelik ürünleridir. Diğer önemli ihraç kalemleri sırasıyla; demir-çelik çubuk, elektrik transformatörleri, demir-çelik profil, demir-çelik inşaat aksamı, demir-çelik yassı hadde ürünleri, çimento ve hijyenik eşya'dır. İhracatta ilk 7 sırada yer alan ürünler toplam ihracatımızın %61'ini oluşturmaktadır.

### NİJERYA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Nijerya'nın çimento sektörü ihracatı 1,546 milyon \$ iken 2012 yılında azalarak 363 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre Nijerya'nın çimento ihracatının tamamı Belçika'ya (369 bin \$) yapılmıştır. Diğer ihraç pazarları, Niue, Antigua ve Barbua, Gana ve Yunanistandır.

#### Nijerya'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	3,797	468.491
2011	1,546	394,963
2012	369	139,114

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Nijerya'nın çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 394,963 milyon \$ iken, 2012 yılında 139,114 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Nijerya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Güney Kore (38,678 milyon \$), ABD (22,755 milyon \$), Botswana ve Türkiye (18 milyon \$) olmuştur. Türkiye, Nijerya'nın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 4. sırada yer almakta olup, Nijerya'nın toplam çimento ithalatından %13 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Güney Kore	68,356	38,678	-43
ABD	5,396	22,755	-
Botswana	0	20,995	-
<b>Türkiye</b>	36,449	18,011	-50
Yunanistan	62,673	14,647	-76
Almanya	8,798	7,533	-14
Antigua ve Barbuda	5,760	6,586	14
Hindistan	14,613	3,570	-75
İtalya	3,086	2,226	-27
İngiltere	138	1,616	-
<b>TOPLAM</b>	<b>394,963</b>	<b>139,114</b>	<b>-64,778</b>

Kaynak: Trademap

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

Nijerya, ECOWAS'ın (The Economic Community of West African States) Ortak Gümrük Tarifelerini (CET- Common External Tariff) kullanmaktadır. Genelde temel maddelerde oran %0, temel ham maddeler ve sermaye mallarında %5, ara mallarda %10 ve tüketim maddelerinde %20'dir. İthalat sırasında ayrıca %5 oranında VAT (Value Added Tax) tahsil edilmektedir. Ayrıca, Nijerya'ya ithalat sırasında uygulanan vergi oranlarına Nijerya Gümrük İdaresi'nin web sitesinde [www.customs.gov.ng](http://www.customs.gov.ng) CET Tarif bölümünde yer verilmektedir. Söz konusu web sitesinde, Nijerya Gümrük Tarife Cetveli Excel formatında indirilebilmekte ayrıca, GTİP kodu veya Ürün Tanımı bazında arama yapılabilmektedir.

Nijerya'ya ithalat sırasında uyulması gereken prosedürler hakkında daha ayrıntılı bilgilere (ithali yasak maddeler, ithalatçının sorumlulukları, vb.) Nijerya Gümrük İdaresinin web sayfasından ([www.customs.gov.ng](http://www.customs.gov.ng)) ulaşılabilmektedir.

## TÜRKİYE-NİJERYA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Nijerya'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
2009	776.664	34.439
2010	357.344	15.389
2011	720.483	35.302
2012	396.108	19.213
2013	46.966	2.229

Kaynak: TÜİK Verileri

2009 yılında en üst seviyesine ulaşan Nijerya'ya yönelik çimento sektörü ihracatı 2009 yılında 776,6 bin Ton ve 34 milyon \$ iken, 2010 yılında hem miktar hem değerde yaklaşık %55 oranında azalmış; 2011 yılında tekrar artışa geçmiş ve neredeyse 2011 yılı seviyesini yakalamıştır. 2012 yılından itibaren tekrar düşüş eğilimine giren çimento sektörü ihracatı 2013 yılında en düşük seviyesinde kalmıştır. 2013 yılında bir önceki yıla göre hem miktar hem değerde %88 azalışla 46,9 bin ton ve 2 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Nijerya'da ürünlerin dağıtımında karayolları önemli bir yer tutmakla birlikte, karayolu ağının durumu oldukça kötü durumdadır. Toplam 200 bin km'lik yol ağının yaklaşık yarısı oldukça kötü durumdadır. 2006 yılında, 25 yıllık bir modernizasyon planı yapılmış ve China Civil Engineering Constructon Corporation ile modernizasyon planı çerçevesinde 8,3 milyar \$'lık bir kontrat imzalanmış, ancak önemli bir ilerleme kaydedilememiştir. Limanlar 1970'lerdeki ithalat artışı ile beraber önemli ölçüde genişletilmiştir. Fakat bakım eksikliği nedeniyle çoğu liman teçhizatı çalışmamakta, yükleme/boşaltmada otomasyon yetersiz kalmakta ve gecikmeler olmaktadır. Ülkede

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

21 havalimanı olup, uluslararası havalimanları işletme ve güvenlik açısından dünyada iyi bir imaja sahip değildir. Lokal havaalanları oldukça geri düzeydedir. Yerel hava limanları ise daha kötü durumdadır. Yerel hatların 1990'larda liberalizasyonu ile birlikte özel taşımacılık şirketlerinin sayısı artmış ve devlete ait havayolu Nijerya Havayolları 2004 yılında iflas etmiştir. Türk Hava Yolları'nın haftada 4 gün İstanbul'dan Lagos'a doğrudan seferi bulunmaktadır.

### BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

#### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: NO: 5 Amazon Caddesi, Maitama, Abuja-Nijerya  
Telefon: (00-234) 803 648 89 81  
E-Mail: embassy.abuja@mfa.gov.tr

#### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Plot 333, Diplomatic Drive, Central Business District, Abuja-Nijerya  
Telefon: (00-234) 803 648 89 81  
(00-234) 807 49 49 503  
E-Mail: abuja@ekonomi.gov.tr

#### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Nijerya Ülke Raporu
- T.C. Nijerya Büyükelçiliği Abuja Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## SENEGAL





## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Senegal Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Fransızca
Başkenti	: Dakar
Yüzölçümü	: 196.161 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 12,9 milyon (2010)
Önemli Şehirler	: Thies, Mbour, Kaolack
GSYİH (2012 )	: 12.804 milyon \$
Kişi Başına GSYİH (2012 )	: 1.957 \$
Tüketici Enflasyonu (%)	: % 1,3
Döviz Kuru (CFAfr: 1 \$, ortalama)	: 510,97 (2012) , 1 €=657 Frank CFA

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 2.594 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 5.453 (2012)
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 8.047 (2012)
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: -2.859 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, ham petrol, pirinç, buğday ve mahlut, binek otomobilleri, ilaç, süt ve krema, petrol gazları, demir-çelik ürünleri, telefon cihazları, kamyonlar, şeker, soya yağı, iş makineleri, aksam ve parçaları, taş kömürü, çimento
Başlıca İhraç Maddeleri	: Petrol yağları, fosforik asit, altın, sabun, balık ve diğer su ürünleri, çimento, yerbıstığı yağı, sigara, demir-çelik, tütün, pamuk
İthalatında Önemli Ülkeler	: Fransa, Nijerya, Çin, Hollanda, İngiltere, ABD, Türkiye, İspanya, Tayland, Fildişi Sahilleri
İhracatında Önemli Ülkeler	: Mali, Hindistan, İsviçre, Gine, Fransa, Gambia, Moritanya, İspanya, İtalya, Gine Bisau
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 2.163 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 128.425 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir-çelik filmaşın, demir-çelik çubuk, demir-çelik profil, bulgur, irmik, ekmek, pasta, kek, bisküvi, hijyenik eşya
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Balık, pamuk, fiziksel-kimyasal analiz alet-cihaz, yumuşakçalar

## GENEL EKONOMİK DURUM

Senegal, 1960'da Fransa'dan bağımsızlığını kazanmıştır. Küçük ölçekli olmasına rağmen ekonomik açıdan bölgenin en başarılı ülkesi konumundadır. Bu başarının temeli 1994'de başlatılan yapısal reformlara dayanmaktadır. Bu reformların en önemlisi kamu tarafından belirlenmekte olan fiyatların serbest bırakılması ve kamu teşviklerinin kaldırılmasıdır. Senegal, Fransızca konuşulan Batı Afrika ülkeleri arasında sınai gelişmişlik düzeyi Fildişi Sahili'nden sonra en yüksek olan ülkedir. Batı Afrika'nın finans merkezi konumundadır.

Genel olarak ekonomisi, tarımsal üretime dayanır. Ancak sahip olduğu doğal kaynaklar oldukça sınırlıdır. Ülke ekonomisi iklim koşullarına ve uluslararası piyasalara oldukça duyarlıdır. Tarımın yanı sıra ülkede gelişen sektörler ulaştırma ve telekomünikasyondur.

Özel sektör faaliyetleri GSYİH'nın %80'inin üzerindedir. Hizmetler sektörü %62, tarım sektörü %75 pay almaktadır.

## SENEGAL DIŞ TİCARETİ

### 2009-2012 Döneminde Senegal'in Dış Ticareti (Milyon \$)

	2009	2010	2011	2012
İhracat	2.097	1.975	2.413	2.594
İthalat	4.125	4.435	5.392	5.453
Hacim	6.222	6.410	7.805	8.047
Denge	-2.028	-2.459	-2.978	-2.859

Kaynak: The Economist Intelligence Unit, Senegal Country Report 2012

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
2710	Petrol Yağları	434.921	503.389	364.891
2809	Difosfor pentaoksit, fosforik asit	148.110	198.999	340.753
7108	Altın	181.180	205.004	247.678
2523	Çimento	149.818	201.464	237.979
303	Balıklar (Dondurulmuş)	63.054	71.554	99.134

Senegal'in önemli ihraç ürünleri petrol yağları, başta balık olmak üzere çeşitli su ürünleri, altın, çimento, fosforik asit, yer fıstığı yağı, sigara, sabun, demir-çelik, tütün ve pamuktur. Bu ürünlerden petrol yağları, demir-çelik ve çimento Senegal'in aynı zamanda en çok ithal ettiği ürünler arasında yer almaktadır. İhracat yapılan başlıca ülkeler Mali, Hindistan, İsviçre, Gine ve Fransa'dır.



**SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU**  
**İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)**

		2009	2010	2011
2710	Petrol Yağları	560.037	829.447	1.131.373
2709	Ham Petrol	391.812	451.222	539.288
1006	Pirinç	326.905	289.492	376.440
1001	Buğday ve mahlut	110.914	127.263	170.603
3004	İlaçlar	122.833	125.779	157.382

Senegal'in başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, hem petrol, pirinç, binek otomobilleri, buğday, ilaç, sü ve kremadır. İthalat yaptığı en önemli ülke Fransa'dır. Fransa'yı Nijerya ve Çin takip etmektedir. Senegal Fransa'dan her türlü ürünü ithal ederken; Nijerya'dan hemen hemen sadece ham petrol ithal etmektedir. Hollanda, İngiltere, İspanya, Tayland, Brezilya, ABD, Hindistan, Japonya ve Fildişi Sahili Senegal'in ithalat yaptığı diğer önemli ülkelerdir.

### TÜRKİYE-SENEGAL TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Senegal arasındaki ticaret son 10 yıldır istikrarlı şekilde artmaktadır ve Türkiye dış ticaret fazlası vermektedir. 2011 yılında ihracatımız %87 artmış, dış ticaret hacmimiz 158 milyon \$'a ulaşmıştır. 2012 yılında ise dış ticaret hacmi, bir önceki yıla göre gerileyerek 131 milyon \$ seviyesinde gerçekleşmiştir.

### TÜRKİYE-SENEGAL DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2008	90.008	1.877	91.885	88.132
2009	95.379	1.489	96.869	93.890
2010	83.314	1.449	84.762	81.865
2011	155.021	2.509	157.530	152.512
2012	128.425	2.163	130.583	126.262

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Türkiye'den Senegal'a gerçekleştirilen ihracat bir önceki yıla göre %17 azalarak 128 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. İhracatımızda en önemli yeri demir-çelik ürünler, çimento ve inşaat malzemeleri almaktadır. Başlıca tarımsal ihraç ürünleri ise; bisküvi, margarin, maya, çikolata ve kakao içeren gıda müstahzarları ve makarnadır.

Genel ithalatımız içinde çok az bir paya sahip olan Senegal'den düzenli olarak sadece balık ithal edilmektedir.

## SENEGAL'İN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2012 yılında Senegal'in çimento sektörü ihracatı bir önceki yıla göre %33 azalarak 219,185 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre Senegal'in en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Mali, Gambia, Moritanya'dır.

### Senegal'in Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2010	201.464	28.557
2011	237.979	32.230
2012	219.185	31.120

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Senegal'in çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 4,462 milyon \$ iken, 2012 yılında 438 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Senegal'in en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Tunus (185 bin \$), Belçika (79 bin \$), Fransa (44 bin \$), Fas (28 bin \$), ve Türkiye (26 bin \$) olmuştur. Türkiye, Senegal'in ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 5. sırada yer almakta olup, Senegal'in toplam çimento %6 pay almaktadır.

Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Tunus	251	185	-26
Belçika	124	79	-36
Fransa	38	44	16
Fas	0	28	-
Türkiye	0	26	-
İtalya	30	20	-33
Çin	32	17	-47
ABD	3	11	267
BAE	3	9	200
Cezayir	4	8	100
<b>TOPLAM</b>	<b>4.462</b>	<b>438</b>	<b>-90</b>

Kaynak: Trademap

Senegal MFN (En Çok Kayrılan Ülke) ülkelerine uygulanan gümrük vergisi oranı %20'dir. Ayrıca hem karo hem sağlık gereçleri için "İstatistik Ücreti" (%1), "UEMOA Örgütü Payı" (%1), "CEDEAO Örgütü Payı" (%0,5), "KDV" (%18) olmak üzere toplam %44,28 gümrük vergisi uygulanmaktadır. (UEMOA ve CEDEAO Batı Afrika Ülkeleri arasındaki ekonomik, mali ve Gümrük Birliği Anlaşması örgütleridir.)

## TÜRKİYE-SENEGAL ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Senegal'e Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin\$)
2009	38.500	1.502
2010	298.568	12.217
2011	0	0
2012	0	0
2013	419	46

Kaynak: TÜİK Verileri

Senegal'e yönelik çimento sektörü ihracatı 2009 yılında 38,5 bin ton ve 1,5 milyon \$ iken, 2010 yılında miktarda %676, değerde ise %714 artış kaydederek 299 bin ton ve 12 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 ve 2012 yıllarında ihracat gerçekleşmezken, 2013 yılında 419 ton ve 46 bin \$ değerinde çok düşük tutarlı bir ihracat yapılmıştır.

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Ülke içi ve komşu ülkeler arası karayolu ulaşım altyapısı hali hazırda çok yetersizdir. Ülke içi taşımacılıkta kontroller çok siktir; polis ve jandarma tarafından her 100 km'de ortalama 2,3 kontrol yapılmaktadır. Trafik yoğunluğu, yol koşulları ve sık kontrollerden kaynaklanan gecikmeler dikkate alındığında, karayolu taşımacılığı ortalama 6km/saat gibi çok düşük bir hızda yapılabilmektedir.

Ekonomik faaliyetlerin %85'inin gerçekleştirildiği Dakar bölgesi içerisinde, 230 milyon Euro tutarında 25 km'lik bir ücretli otoyol inşasına başlanmıştır. Dakar ile Diamniado kentini birbirine bağlayan otoyolun tamamlanması ile ulaşımın 2 saatten 30 dakikaya düşmesi beklenmektedir. Söz konusu otoyolun hizmete girmesi ile bölgedeki ekonomik faaliyetlerde ciddi bir hızlanma beklenmektedir.

## ÖNEMLİ YATIRIM PROJELERİ

Ülkenin kuzeyinde karayolu yapımı, yeni Dakar Havaalanı, otoyol projeleri ve konut inşaatlarıdır. Ancak bütün önemli ve büyük projeler ihale yoluyla değil, teklif isteme yoluyla yapılmakta ve yüklenici firmaların finansman bulması talep edilmektedir.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: Avenue Leo Frobenius No: 7 Fann Residence, Dakar-Senegal

Telefon: (00-221) 33 869 79 56

E-Mail: ambassade.dakar@mfa.gov.tr

### Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Avenue Leo Frobenius No: 7 Fann Residence, Dakar-Senegal

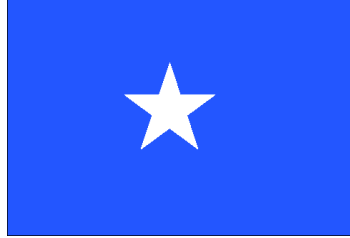
Telefon: (00-221) 33 869 79 94-91

E-Mail: dakar@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Senegal Ülke Raporu
- T.C. Senegal Büyükelçiliği Dakar Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## SOMALİ



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Somali Demokratik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Somalice, Arapça, İtalyanca (Güneyde), İngilizce (Kuzeyde)
Başkenti	: Mogadişu
Yüzölçümü	: 637.600 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 9,8 milyon
Para Birimi	: Somali Şilingi
GSYİH (2010 )	: 5.896 milyon \$
Reel GSYİH Büyüme	: 2,6 (%)
Döviz Kuru (SoSh: 1 \$, ortalama)	: 1.600 (2010)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Bin \$)	: 371.894 (2011)
İthalat (Bin \$)	: 980.752(2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 1.352.646 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -608.858(2011)
Başlıca İthal Maddeleri	: Sebzeler, pirinç, kamış/pancar şekeri/sakkaroz, makarnalar, bitkisel ürünler, buğday unu/mahlut unu, canlı sığır, tütün
Başlıca İhraç Maddeleri	: Canlı sığır, koyun ve keçiler, odun kömürü, diğer ham deriler,diğer yağlı tohumlar ve meyveler, koyun ve kuzuların ham derisi, kuyun ve keçi eti.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Etiyopya, Çin, Türkiye, ABD, Fransa, Malezya, Brezilya, Tayland, G.Afrika, G. Kore
İhracatında Önemli Ülkeler	: S.Arabistan, Umman, Yemen, Hindistan, Lübnan, Pakistan, Çin, Türkiye, Ürdün, Fransa
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 39.547 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 2.465 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Prefabrik yapılar, makarna, kamış/pancarşekeri/sakkaroz,eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, tıp/cerrahi/dişcilik/veterinerlik cihazları,ilaçlar
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Sığır/at derisi, deri/kösele seyahat eşyası, koyun/kuzu derisi, diğer yağlı tohumlar ve meyveler, lak/sakız/reçine, balık



## SOMALİ DIŞ TİCARETİ

### 2007-2011 Döneminde Somalî'nin Dış Ticareti (Bin \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
<b>İhracat</b>	223.447	198.985	171.961	272.620	151.854
<b>İthalat</b>	823.728	928.173	793.814	884.950	1.162.656
<b>Hacim</b>	1.047.175	1.127.158	965.775	1.157.570	1.314.510
<b>Denge</b>	-600.281	-729.188	-621.853	-612.330	-1.010.802

Kaynak: ITC, Trademap

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>171.961</b>	<b>272.620</b>	<b>151.854</b>
0102	Canlı Sığır	36.860	54.596	55.352
0104	Koyun ve Keçiler	89.953	156.429	48.374
4402	Odun Kömürü	16.685	15.759	10.883
4103	Diğer Ham Deriler	3.334	2.709	5.829
1207	Diğer Yağlı Tohumlar ve Meyveler	3.511	8.900	4.862

Somalî'nin en önemli ihraç ürünleri canlı sığır, koyun-keçi ve odun kömürüdür. İhracat yapılan başlıca ülkeler S.Arabistan, Umman ve Yemen'dir.

### İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>793.814</b>	<b>884.950</b>	<b>1.162.656</b>
0709	Diğer Sebzeler (Taze/Soğutulmuş)	123.775	199.998	181.335
1006	Pirinç	58.212	49.229	98.579
1701	Kamış/Pancar Şekeri ve Sakkaroz	74.750	127.493	90.075
1902	Makarnalar	23.799	20.469	82.598
1404	Diğer Bitkisel Ürünler	49.168	32.188	58.700

Somalî'nin başlıca ithal ürünleri; taze/soğutulmuş sebzeler, pirinç, kamış/pancar şekeri/sakkaroz, makarna ve bitkisel ürünlerdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler Etiyopya, Çin, Türkiye, ABD ve Fransa'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Etiyopya %21 pay alırken; Türkiye, Somalî'nin yaptığı ithalattan %3,4 pay alarak 3. sırada yer almaktadır.

## TÜRKİYE-SOMALİ TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Somalî arasındaki ticaret son 10 yıldır istikrarlı şekilde artmaktadır ve Türkiye dış ticaret fazlası vermektedir. 2001 yılında 516 Bin \$ olan dış ticaret hacmimiz; 2012 yılında 44,9 milyon \$'a ulaşmıştır. 2010 yılında 4,8 milyon \$ olan ihracatımız 2011

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



yılında %722 artarak 39,5 milyon \$; 2012 yılında ise %11 artarak 43,7 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır.

### TÜRKİYE-SOMALİ DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	198	318	516	-120
2005	2.207	839	3.562	1.368
2010	4.810	1.361	6.171	3.449
2011	39.548	2.465	42.013	37.083
2012	43.788	1.165	44.953	42.625

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 4,8 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %722 artarak 39,5 milyon \$; 2012 yılında ise %11 artarak 43,7 milyon \$ seviyesine ulaşmıştır. İhracatımızda en önemli yeri prefabrik yapılar, makarna, şeker, motorlu taşıtlar, tıp cihazları ve ilaçlar almaktadır.

Genel ithalatımız içinde çok az bir paya sahip olan Somali'den ithal edilen başlıca ürünler ise çeşitli hayvan derileri ile deri seyahat eşyasıdır.

### SOMALİ'NİN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2013 yılı verilerine göre Somali'nin çimento sektörü ihracatı bulunmamaktadır.

#### Somali'nin Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2011	1	17.061
2012	0	24.408
2013	0	0

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

(\*) Verilere ulaşılamamıştır

Somali'nin çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 17,061 milyon \$ iken, 2012 yılında 24,408 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılında Somali'nin en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Hindistan (52 bin \$), Çin (50 bin \$), Türkiye (23,7 bin \$) ve Tayland (332 bin \$) olmuştur. 2012 yılında, Türkiye Somalinin toplam çimento ithalatından %97 pay almıştır.

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Hindistan	52	0	-
Çin	50	-	-
<b>Türkiye</b>	<b>23.794</b>	-	-
Tayland	332	-	-
Umman	17	-	-
Mısır	0	-	-
İtalya	163	-	-
Yemen		-	-
İran	52	0	-
BAE	50	-	-
<b>TOPLAM</b>	<b>24.408</b>	<b>0</b>	-

Kaynak: Trademap

\*Verilere ulaşılamamaktadır.

## TÜRKİYE-SOMALİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Somali'ye Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
2009	0	0
2010	0	0
2011	0	0
2012	187	52
2013	0	0

Kaynak: TÜİK Verileri

Somali'ye yönelik son beş yılında sadece 2012 yılında 187 ton ve 52 bin \$ çimento sektörü ihracatı gerçekleştirilmiştir.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Mogadişu Büyükelçiliği

Telefon: (00-252) 618 868 491

(00-252) 619 999 223

E-Mail: embassy.mogadishu@mfa.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Somali Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Sudan Cumhuriyeti (Güney tarafı 9 Temmuz 2011 tarihinde Kuzey'den ayrılarak Güney Sudan Cumhuriyeti'ni oluşturmuştur)
Resmi Dil	: Arapça (resmi dil), İngilizce (resmi dil)
Başkenti	: Hartum (Sudan), Juba (Güney Sudan)
Yüzölçümü	: Sudan 1,9 milyon km <sup>2</sup> , Güney Sudan 644.32km <sup>2</sup>
Nüfus	: Sudan: 35 milyon, Güney Sudan: 8,26 milyon
Önemli Şehirler	: Hartum, Omdurman, Kassala, El-Obeid, Wad Medeni, Gadaref, Port Sudan
GSYİH (2013)	: 37,85 Milyar \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 2.576 \$
Tüketici fiyat enflasyonu	: 16,3 (dönem sonu; %)
Döviz kuru SDG:\$ (ort)	: 5,00 (2013)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 12.812
İthalat (Milyon \$)	: 6.950
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 19.762
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 5.862
Başlıca İthal Maddeleri	: Buğday, telefon cihazları, eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar, binek otomobilleri, petrol yağları
Başlıca İhraç Maddeleri	: Ham petrol yağı, yağlı tohum, altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş)
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Suudi Arabistan, BAE, Japonya
İhracatında Önemli Ülkeler	: Çin, Japonya, Hindistan, Suudi Arabistan, BAE
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 243.723 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 9.370 Bin \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	: Şeker rafinajından elde edilen melaslar, susam tohumu, ham post ve deri
Türkiye'nin Önemli İhraç Maddeleri	: Kuru baklagiller, demir / çelik mamulleri, maya

## SİYASİ GÖRÜNÜM

Toplamda 2,5 milyon km<sup>2</sup> yüzölçümüne sahip bulunan Sudan, 1 Ocak 1956 tarihinde bağımsızlığına kavuşmuştur. Bağımsızlığın ardından etnik ve dini farklılıklar ile siyasi kutuplaşma nedenleriyle ülkede istikrarlı bir yönetim kurulamamış ve iç barış

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

sağlanamamıştır. 9 Temmuz 2011 tarihinde ise Güney Sudan Kuzey'den ayrılmış ve dünyanın yeni, Afrika'nın 54. ülkesi olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Güney Sudan Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülke ise Sudan olmuştur. Mevcut durumda Sudan 1,9 milyon km<sup>2</sup>, Güney Sudan 644.329 km<sup>2</sup> yüzölçüme sahiptir. Sudan, Güney'in ayrılması ile birlikte petrol rezervlerinin % 75'ini kaybetmiştir.

### GENEL EKONOMİK DURUM

2011 yılı itibariyle GSYİH'nin % 25'ini tarım, % 29,3'ünü sanayi ve % 45,7'sini hizmet sektörünün oluşturduğu öngörülmektedir. Çalışan nüfusun % 80'i tarım sektöründe, % 7'si sanayi sektöründe, % 13'ü ise hizmet sektöründe bulunmaktadır. Sudan, Güney'in ayrılmasının yarattığı ekonomik etkileri ortadan kaldırmak için, vergi gelirlerini artırmayı ve harcamaları azaltmayı hedefleyen 3 yıllık acil tasarruf programı açıklamıştır.

Ülkemiz açısından Sudan, liman imkanları ve gelişme potansiyeli ile Doğu Afrika ülkelerine bir giriş kapısı konumundadır. Doğu ve Güney Afrika Ülkeleri Ortak Pazarı COMESA (Common Market for Eastern and Southern Africa) üyesi ülkelere (Angola, Burundi, Komoros, Eritre, Etyopya, Kenya, Lesotho, Madagaskar, Malavi, Mauritius, Mozambik, Namibya, Ruanda, Sudan, Swaziland, Tanzania, Uganda, Zaire, Zambiya, Zimbabve) girişte Sudan'ın üs ülke olarak kullanılması fayda sağlayacaktır. Bu üye ülkeler arasındaki mevcut gümrük muafiyetlerinin de Sudan'da yatırım yapan ya da yapacak olan yabancı şirketlere ileride büyük avantajlar sağlayacağı düşünülmektedir.

Sudan müteahhitlik pazarı da ülkemiz açısından önemli bir potansiyel pazar niteliğindedir. Özellikle 1999 yılından itibaren petrol çıkarılmaya ve ihraç edilmeye başlanması ile Sudan Hükümetince son derece zayıf olan altyapının güçlendirilmesine yönelik çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda ülkede başta yol, köprü, konut, baraj, elektrifikasyon projeleri olmak üzere, birçok proje mevcuttur.

Sudan'da bulunan karayolları ve demiryolları ağı oldukça zayıftır. Ülkedeki ekonomik kaynakların bir yerden bir yere transfer edilmesi ve katma değer yaratılması için nakliye ön plana çıkacaktır. Bu durum yeni kara ve demiryollarının inşa edilmesi ve gerekli ekipmanların ve bu yollarda gidecek vasıtaların ve yan sanayisinin ithalini gündeme getirmektedir.

### SUDAN DIŞ TİCARETİ

#### 2007-2011 Döneminde Sudan'ın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2007	2008	2009	2011	2012
İhracat	8.577	13.279	7.567	9.496	12.812
İthalat	6.835	7.894	6.569	7.244	6.950
Hacim	15.412	21.173	14.136	16.740	19.762
Denge	1.742	5.385	998	2.252	5.862

Kaynak: ITC Trademap

## İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>9.079.520</b>	<b>9.495.929</b>	<b>12.811.926</b>
2709	Petrol yağları (ham)	6.951.478	8.565.979	12.089.068
1207	Yağlı tohumlar	153.781	181.434	116.112
7108	Altın (işlenmemiş veya yarı işlenmiş)	1.278.505	83.544	114.489
2710	Petrol yağları	200.295	88.350	110.542
1301	Tabii sakızlar, reçineler ve sakız reçineler	61.330	81.697	85.804

Sudan'ın toplam ihracatı 2010 yılında %9,5 artarak 9,4 milyar \$; 2011 yılında ise %13 artarak 13 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir. Petrol ihracatı başlamadan önce Sudan'ın en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında Suudi Arabistan gelmekteydi. Bu ülkeye önemli miktarda canlı hayvan ihracatı gerçekleştirilmekteydi. Ancak petrol ihracatı ile birlikte Sudan'ın en önemli ihraç pazarlarını Çin ve Japonya oluşturmuştur. Diğer önemli ülkeler ise Hindistan, Suudi Arabistan ve BAE'dir.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>8.589.877</b>	<b>7.243.915</b>	<b>6.949.657</b>
1001	Buğday	389.531	385.729	619.608
8517	Telefon cihazları	117.996	165.456	369.421
1701	Kamış/pancar şekeri, saf sakkaroz	78.663	374.647	228.302
3004	İlaçlar	97.370	214.041	197.475
4011	Kauçuktan yeni dış lastikler	82.375	104.393	114.324

Sudan'ın ithalatı 2010 yılında %18,5 azalarak 7,2 milyar \$; 2011 yılında ise %4 azalarak 7 milyar \$ olarak gerçekleşmiştir.

Önceleri petrol ithal eden bir ülke olan Sudan, petrol ihracatçısı bir ülke konumuna gelmesiyle birlikte ithalat yaptığı ülkeler de farklılaşmıştır. 1990 yıllarda petrol ithal ettiği Libya en fazla ithalat yaptığı ülke konumundayken 2003 yılından itibaren en fazla ithalatı Çin'den gerçekleştirmeye başlamıştır. 2011 yılı itibariyle ithalatındaki diğer önemli Suudi Arabistan, BAE ve Japonya'dır.

## TÜRKİYE-SUDAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Son 10 yıllık veriler incelendiğinde; 2007 ve 2010 yıllarında yaşanan düşüş dışında, Türkiye'nin Sudan'a olan ihracatının ve Türkiye-Sudan arasındaki ticaret hacminin giderek arttığı görülmektedir. İki ülke arasındaki ticaret dengesi her zaman Türkiye lehine olmuştur.



**SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU**  
**TÜRKİYE-SUDAN DIŞ TİCARETİ (BİN \$)**

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
2008	9.208	234.223	243.431
2009	7.262	247.594	254.856
2010	5.215	227.743	232.958
2011	9.370	243.723	253.093
2012	11.171	279.612	290.783

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Sudan'a ihracatımız 279,7 milyon \$ olup, 2011 yılına göre %15 oranında artmıştır. 2012 yılında Sudan'a yapılan ihracatın toplam ihracatımızdaki payı %0,18 olup, en fazla ihracat yaptığımız ülkeler arasında 66. sırada yer almıştır. İhraç edilen ürünlerin başında kuru baklagiller gelmektedir. Bu ürünü demir/çelik yarı mamuller ve mayalar izlemiştir, bu üç ürün toplam ihracatın % 28'ini oluşturmuştur.

2012 yılında Sudan'dan geçen yıla göre %19 artışla 11,2 milyon \$'lık ithalat gerçekleşmiş olup; ithalatın % 40'ını şeker ekstraksiyonundan/rafinajından elde edilen melaslar oluşturmaktadır, bu ürünü %18 ile susam tohumu izlemektedir. Ham post ve deriler ithalatı gerçekleştirilen diğer önemli ürün grubudur.

### SUDAN'IN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

#### Sudan'ın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
2008	95	121,152
2009	0	100,520
2010	0	71,265

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Sudan'ın çimento sektörü ithalatı 2009 yılında 100,520 milyon \$ iken, 2010 yılında %35 azalarak 71,265 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılında Sudan'ın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Pakistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Umman, Çin ve Türkiye olmuştur. Türkiye Sudan'ın ithalat gerçekleştirdiği ülkeler arasında 5. sırada yer almakta olup, Sudan'ın 2010 yılı toplam çimento ithalatının 2,134 bin \$'lık kısmını gerçekleştirmektedir.



## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Ülkeler	2009 (Bin \$)	2010 (Bin \$)	2009/2010 % Değişim
Pakistan	29.148	40.131	38
BAE	5.213	17.037	227
Umman	0	5.230	-
Çin	1.778	2.542	43
<b>Türkiye</b>	<b>26.017</b>	<b>2.311</b>	<b>-91</b>
Hindistan	9.324	2.134	-77
Mısır	20.705	700	-97
Güney Kore	0	376	-
Suriye	0	288	-
Fransa	0	160	-
<b>Toplam</b>	<b>100.520</b>	<b>7.1265</b>	<b>-29</b>

Kaynak: Trademap

## TÜRKİYE-SUDAN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Sudan'a Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (Ton)	Değer (Bin \$)
<b>2009</b>	386.829	17.579
<b>2010</b>	4.246	929
<b>2011</b>	18	3
<b>2012</b>	105	65
<b>2013</b>	14	2

Kaynak: TÜİK Verileri

2009 yılında 386,8 bin ton ve 17,5 milyon \$ ile rekor seviyesine ulaşan çimento sektörü ihracatı 2010 yılından itibaren düşüşe geçmiş olup; son 3 yılda çok az miktarlarda ihracat gerçekleştirmiştir. 2013 yılında Sudan'a yönelik olarak 14 ton ve 2 bin \$ ihracat yapılmıştır.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### Büyükelçilik İletişim Bilgileri:

Adres: House No: 21 Block No: 8H, Beladia Street P.O. 771 Doğu Hartum, Sudan

Telefon: (00-249) 183 794 215

(00-249) 183 794 216

E-Mail: embassy.khartoum@mfa.gov.tr

### Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:

Adres: Farah Abdelmageeed Farah Building, Alnus Street, Elriyadh Square 18, No: 9, Hartum-Sudan

Telefon: (00-249) 183 22 70 01

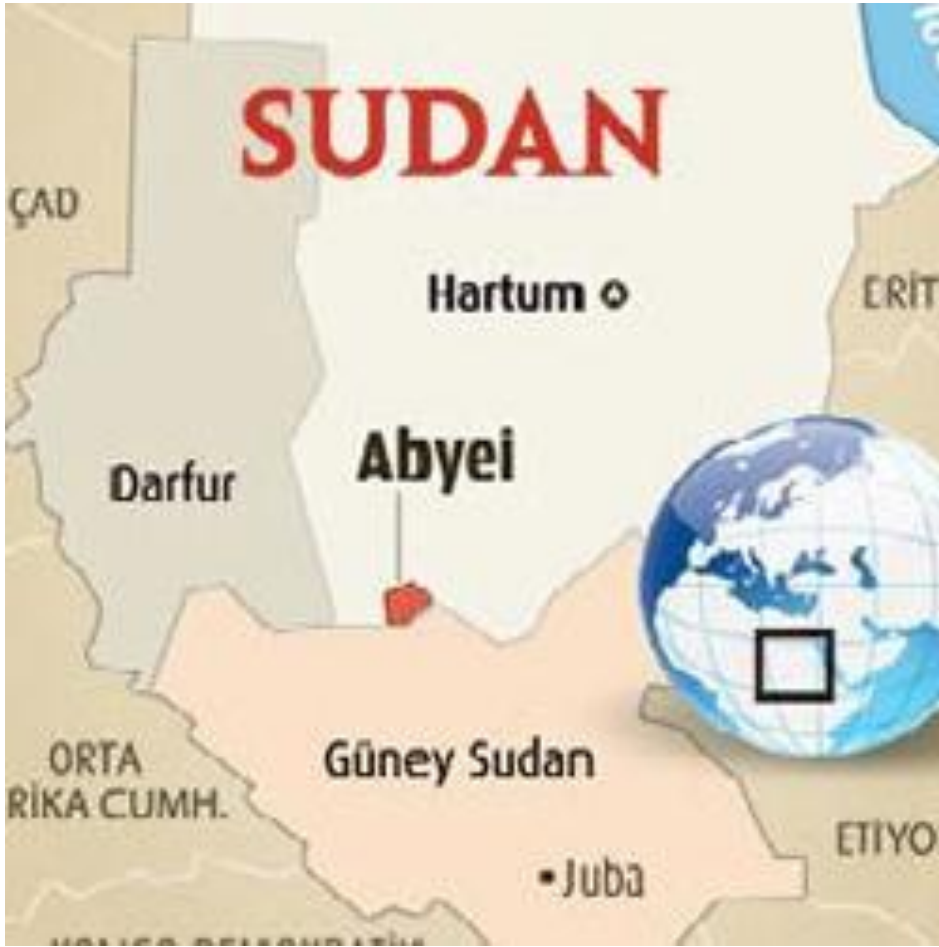
(00-249) 183 21 44 01

E-Mail: hartum@ekonomi.gov.tr

Kaynaklar

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Sudan Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## GÜNEY SUDAN



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Güney Sudan Cumhuriyeti 9 Temmuz 2011 tarihinde Kuzey'den ayrılmıştır.
Resmi Dil	: İngilizce
Başkenti	: Juba
Yüzölçümü	: 644.32km <sup>2</sup>
Nüfus	: 8,26 milyon (2008)
Önemli Şehirler	: Merkezi Equatoria (Juba), Batı Equatoria (Yambio), Doğu Equatoria, (Torit)
Para Birimi	: Güney Sudan Pound'u (SSDG)
GSYİH (2011)	: 54.2 milyar SSDG (~19.2 milyar \$)

## SIYASİ GÖRÜNÜM

9 Temmuz 2011 tarihinde ise Güney Sudan Kuzey'den ayrılmış ve dünyanın yeni, Afrika'nın 54. ülkesi olarak bağımsızlığını ilan etmiştir. Güney Sudan Cumhuriyeti'ni tanıyan ilk ülke ise Sudan olmuştur.

## GENEL EKONOMİK DURUM

Güney Sudan, Kuzey'den ayrılması ile birlikte petrol rezervlerinin % 75'ini bünyesinde muhafaza etmiştir. Bu nedenle, Güney Sudan'ın kamu gelirlerinin %98'i petrol kaynaklıdır ve ülkenin GSYİH'nin %70'inin petrol kaynaklı olduğu tahmin edilmektedir. Sudan ile son dönemde yaşanan petrol boru hattı kullanım tarifeleri anlaşmazlığı sebebiyle, ekonomik büyüme ciddi bir şekilde kısıtlanmıştır. Güney Sudan 20 Ocak 2012 tarihinde 329 petrol kuyusundaki üretimi durdurmuştur. Petrol gelirlerinin durması Güney Sudan'ın kamu gelirlerinin neredeyse tamamının kaybolmasına sebep olmuştur. Bu durum, 2012 yılının ilk çeyreğinde Güney Sudan hükümetinin kemer sıkma politikaları uygulamasına yol açmış ve hükümet harcamaları %35 oranında azaltılmıştır.

Uzun süren görüşmeler neticesinde petrol boru hattının yeniden faaliyete geçmesini de kapsayan "Sudan - Güney Sudan Arasında İşbirliği Anlaşması" 27 Eylül 2012 tarihinde Etiyopya'nın başkenti Addis Ababa'da imzalanmıştır. Anlaşmaya rağmen iki ülke arasındaki sınır anlaşmazlıkları ve karşılıklı suçlamalar sebebiyle anlaşma bir türlü yürürlüğe girememiştir. Son olarak 2013 yılı Mart ayı başında iki ülke yetkilileri Addis Ababa'da yeniden bir araya gelmiş ve anlaşmanın yürürlüğe gireceğini açıklamışlardır. Mayıs 2013 tarihinden itibaren petrol yeniden akmaya başlamıştır. Her an petrol boru hattının yeniden kapanabileceği endişesi ile Güney Sudan hükümeti şu ana kadar elde edilen petrol gelirlerini henüz altyapı yatırımlarına yönlendirmemiştir. Tüm bu gelişmeler ülkedeki yatırımların neredeyse tamamen durmasına yol açmıştır. Ülkede kamu maaşları bile ödenemez duruma gelmiştir.

Petrol sektörü Güney Sudan'ın GSYİH'sine en büyük katkıyı sağlayan sektör olarak kayıtlara geçmektedir. Öyleki ülkenin petrol ihracatı toplam ihracatının %98'ini oluşturmaktadır. Bu noktada, petrole yüksek orandaki bağımlılık ve harici şoklarla başa çıkabilecek başka bir ekonomik faaliyetin olmaması nedeniyle hükümet gelirleri

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

değişkendir ve harcamalar düzensizdir. Bu yüzden, sürdürülebilir büyümeyi yakalayabilmek amacıyla son dönemde ekonomik politika tartışmaları dengeli büyüme ve petrol dışı sektörleri güçlendirme üzerine yoğunlaşmıştır.

Tarım sektörü ekonomik büyümenin ek bir motoru olarak görülmektedir. Güney Sudan'ın tarım sektörü hayvancılık ve hububat, meyve, sebze, kahve ve çay gibi ürünlere dayalıdır. Buna karşın tarım üretimi potansiyelinin oldukça altındadır ve bölge geçmişten beri net tarım ürünleri ithalatçısıdır. Geçmişte kırsal alandaki güvenlik eksikliği ve genç nüfusun köyden kente göç etmesi gibi sebeplerle de tarımsal üretim sınırlanmış durumdaydı.

Güney Sudan'ın sürdürülebilir ve adil bir ekonomik büyüme sağlayabilmesi ancak daha çeşitlendirilmiş bir ekonomi, büyümenin alternatif kaynaklarına yatırım çekme, tarımsal ve kırsal kalkınmanın iyileştirilmesi gibi hususlarda hükümetin uygun ortam oluşturma imkanlarına bağlıdır. Bu uygun ortamlar ise barış, istikrar, politik ve düzenleyici çatının oluşturulması ve yatırım planlarına öncelik verilmesini içermektedir.

### GÜNEY SUDAN DIŞ TİCARETİ

Güney Sudan henüz kendi dış ticaret istatistiklerini tutabilecek bir altyapıya sahip değildir. Güney Sudan İstatistik Ofisi tablolarında verilen rakamları Güney Sudan'ın en önemli iki ticaret ortağı olan Kenya ve Uganda'nın istatistiklerinden alarak oluşturmuştur.

#### 2008-2011 Döneminde Güney Sudan'ın Dış Ticareti (Milyon \$)

Mal Ticareti	Değer (Milyon Dolar)			
	2008	2009	2010	2011
İhracat	10.200	7.300	9.500	12.300
İthalat	3.400	2.800	3.100	3.900
Dış Ticaret Hacmi	13.600	10.100	12.600	16.200
Dış Ticaret Fazlası	6.800	4.500	6.400	8.400
İhracat/İthalat (%)	300	261	306	315

Kaynak: South Sudan National Bureau of Statistics

**SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU**  
**2008-2011 Döneminde Güney Sudan'ın Hizmet Ticareti (Milyon \$)**

Hizmet Ticareti	Değer (Milyon Dolar)			
	2008	2009	2010	2011
İhracat	91	97	112	129
İthalat	1217	1161	1.305	1.342
Dış Ticaret Hacmi	1308	1258	1417	1471
Dış Ticaret Açığı	-1126	-1064	-1193	-1213
İhracat/İthalat (%)	7,5	8,4	8,6	9,6

Kaynak: South Sudan National Bureau of Statistics

## TÜRKİYE- GÜNEY SUDAN TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

Güney Sudan'ın yeni bağımsız olan bir ülke olması nedeniyle Türkiye ile Güney Sudan arasındaki ticaret verileri henüz Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerinde bulunmamaktadır.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Block 3K South, Plots No.880-881, Hai Matar, Juba/Republic of South Sudan  
Telefon: (00-211) 955 72 18 17  
E-Mail: embassy.juba@mfa.gov.tr

### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Block 3K South, Plots No.880-881, Hai Matar, Juba/Republic of South Sudan  
Telefon: (00-211) 954 36 67 72  
E-Mail: juba@ekonomi.gov.tr

### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Sudan Ülke Raporu
- T.C. Juba Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## TANZANYA



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Tanzania Birleşik Cumhuriyeti
Resmi Dil	: Swahili, İngilizce
Başkenti	: Resmi başkent Dodoma(1 699 000) (de facto olarak Darüsselam); Dar es Selam; ticari başkent (2.498.000)
Yüzölçümü	: 883.749 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 46,2 milyon
Para Birimi	: Tanzania Şilini
GSYİH (2011 )	: 25.569 milyon \$
Reel GSYİH Büyüme	: 6,4 (%)
Döviz Kuru (TSh: 1 \$, ortalama)	: 1.578 (2012)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyon \$)	: 5.912 (2012)
İthalat (Milyon \$)	: 10.325 (2012)
Cari Hesap Dengesi (Milyon \$)	: -4.195 (2012)
Başlıca İthal Maddeleri	: Petrol yağları, palm yağı, buğday, ilaçlar, kauçuktan dış lastik, telli telefon-elektrikli cihazlar, motorlu taşıtlar, binek otomobilleri, traktör, pamuk.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve döküntüleri, kıymetli metal cevherleri, hindistan cevizi, kahve, pamuk, yağlı tohumlar, balık, altın, kuru baklagiller, kıymetli-yarı kıymetli taşlar.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Çin, Hindistan, Güney Afrika Cumhuriyeti, Umman, Japonya, Birleşik Krallık, ABD
İhracatında Önemli Ülkeler	: Hindistan, Çin, Japonya, Almanya, ABD, Hollanda, Belçika
Türkiye'den Toplam İthalatı (2012)	: 130.426 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2012)	: 26.022 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, römorklar, makarna, hijyenik eşya, buğday unu, mayalar, kükürt, kablo ve teller, kağıt-karton kutu-torba, sabun.
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yaprak tütün ve tütün döküntüleri, sökülecek gemi ve suda yüzen sökülecek diğer araçlar, ekim amaçlı tohum ve meyveler, pamuk ipliği, diğer yağlı tohumlar.



## GENEL EKONOMİK DURUM

Tarım sektörü gayri safi yurtiçi hâsılanın sadece yaklaşık % 27'sini oluşturmakla birlikte, ülke ağırlıklı olarak tarıma bağlıdır. Hayvancılık sektörü GSYİH'nin yaklaşık % 4'ünü oluşturmaktadır. Tanzanya, hayvancılık yönünden bölgenin en önemli ülkelerinden birisidir. Sanayi sektörü, 2009 yılında GSYH'nin % 8,6'sını ve 2010 yılında ise GSYH'nin % 9'unu oluşturmaktadır. Ülkede inşaat sektörü, son yıllarda en fazla büyüme gösteren sektörlerin başında yer almaktadır. İnşaat sektöründeki büyüme, altyapı ve yeni konut projelerinden kaynaklanmaktadır. Hükümet, kamu-özel sektör ortaklığıyla şehirlerdeki işyeri ve konut projeleri, büyük şehirlerdeki konut açığını gidermek için uydu şehirler, kamu çalışanları için lojmanlar, ihracat İşleme Bölgeleri (Export Processing Zones) ve Sanayi Parklarına ilişkin projeler geliştirmektedir. Bu çerçevede, inşaat malzemelerine olan talep artmaktadır.

## TANZANYA DIŞ TİCARETİ

### 2007-2011 Döneminde Tanzanya'nın Dış Ticareti (Milyon \$)

	2008	2009	2010	2011	2012
<b>İhracat</b>	86,1	53,9	71,5	97,1	87,5
<b>İthalat</b>	90,6	63,8	80,1	100,4	101,7
<b>Denge</b>	-4,5	-10,1	-8,6	-3,3	-14,2
<b>Hacim</b>	176,7	117,6	151,6	197,5	189,2

Kaynak: ITC, Trademap

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	<b>TOPLAM</b>	<b>4.050.546</b>	<b>4.734.960</b>	<b>2.603.590</b>
2401	Yaprak Tütün ve Tütün Döküntüleri	129.187	106.585	327.930
2616	Kıymetli Metal Cevherleri	461.459	541.000	309.557
801	Hindistan Cevizi	126.295	125.374	174.045
901	Kahve	117.307	146.645	173.367
5201	Pamuk	72.428	53.596	128.582

Tanzanya'nın en önemli ihraç ürünleri ham altın, metal cevherleri, manganez cevheri kahve, tütün ve pamuktur.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2010	2011	2012
	<b>TOPLAM</b>	<b>8.012.874</b>	<b>11.184.221</b>	<b>8.785.479</b>
2710	Petrol Yağları	2.152.950	3.517.811	1.322.832
1511	Palm Yağı ve Fraksiyonları	173.263	274.556	285.288
1001	Buğday ve Mahlut	291.943	404.381	251.591
3004	İlaçlar	105.497	158.144	227.510
4001	Kauçuktan Dış Lastik	128.159	140.808	183.183

Tanzanya'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları, palm yağı, buğday, ilaçlar ve kauçuktan dış lastikdir. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Çin, Hindistan, Güney Afrika, Umman ve Japonya'dır. İthalatta ilk sırada yer alan Çin %24 pay alırken; Türkiye, Tanzanya'nın yaptığı ithalattan %1,5 pay alarak 16. sırada yer almaktadır.

## TÜRKİYE-TANZANYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ

2010 yılında 89,3 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %47 artarak 170,7 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceli yıla göre %30 azalarak 130,4 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri başta demir çelik ürünleri ve römorklar olmak üzere maya, makarna, kağıt ambalaj ve temizlik malzemeleri almaktadır.

## TÜRKİYE-TANZANYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	2.803	772	3 575	2 031
2005	23.019	10.032	33.052	12.987
2010	89.319	14.332	103.651	74.987
2011	170.780	21.788	192.568	148.992
2012	130.426	26.022	156.448	104.404

Kaynak: TÜİK verileri

Genel ithalatımız içinde 95. sırada yer alan Tanzanya ile olan ihracatımız 1990 yılında 1,3 milyon \$ iken bu rakam 2012'de 130,4 milyon \$ seviyesine yükselmiştir. Türkiye ithalatının 107. sırasındaki Tanzanya'dan en çok ithal edilen ürünlerin başında ise yaprak tütün ve tütün döküntüleri gelmektedir.

## TANZANYA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

2011 yılında Tanzanya'nın çimento sektörü ihracatı bir önceki yıla göre değer bazında %4387 azalarak 28,547 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılı verilerine göre Tanzanya'nın en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Malavi (8,216 bin \$), Ruanda (8,216 bin \$), Burundi (5,186 bin \$), Kongo (3,804 bin \$), Zambiya (3,775 bin \$) şeklindedir.



**SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU**  
**Tanzanya'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)**

	<b>İhracat</b>	<b>İthalat</b>
<b>2009</b>	22,887	70,927
<b>2010</b>	27,693	81,900
<b>2011</b>	28,547	104,338

*Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü*

Tanzanya'nın çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 278 milyon \$ iken, 2012 yılında 81,9 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında Tanzanya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla; Pakistan (51,4 milyon \$), BAE (14,4 milyon \$), Kenya (13,2 milyon \$), Vietnam (10,3 milyon \$) ve Hindistan (6,9 milyon \$) olmuştur. Tanzanya ithalatının 13. sırasındaki Türkiye, ülkenin toplam çimento sektörü ithalatından %0,08 pay almaktadır.

<b>Ülkeler</b>	<b>2011 (Bin \$)</b>	<b>2012 (Bin \$)</b>	<b>2011/2012 % Değişim</b>
Pakistan	39.164	51.491	32
BAE	13.303	14.477	9
Kenya	4.456	13.250	197
Vietnam	5.892	10.352	76
Hindistan	873	6.989	701
Güney Kore	2.970	2.613	-12
Zambiya	2.363	1.728	-27
İsveç	0	1.679	-
Almanya	0	620	-
İngiltere	6	441	-
<b>TOPLAM</b>	<b>278</b>	<b>289</b>	<b>27</b>

*Kaynak: Trademap*

## TÜRKİYE-TANZANYA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

### Türkiye'nin Tanzanya'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

<b>Yıllar</b>	<b>Miktar (kg)</b>	<b>Değer (\$)</b>
<b>2009</b>	0	0
<b>2010</b>	24.000	1.800
<b>2011</b>	0	0
<b>2012</b>	51.000	3.488
<b>2013</b>	270.000	32.670

*Kaynak: TÜİK Verileri*

Genel olarak dalgalı bir seyir izleyen ve çok düşük seviyelerde kalan Tanzanya'ya yönelik çimento sektörü ihracatı 2012 yılında 51 Ton 3,5 Bin \$ iken, 2013 yılında miktarda %429, değerinde ise %837 artarak 270 ton ve 32,6 bin \$ olarak gerçekleşerek, en yüksek seviyesine ulaşmıştır.

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Tanzanya tarafından ticaret anlaşması bulunmayan bütün ülkelere uygulanan gümrük vergisi oranı klinker (GTİP:252310.00) için %10, çimento sektörü (GTİP:2523-2523.10.00) için ise %25'dir.

### YATIRIM İMKANLARI

Tanzanya bütçesinin üçte biri donör ülkelerin yardımından oluşmaktadır. Bu sebeple, Yatırım projelerine bütçesinden pay ayıramamaktadır. Finansmanı ile birlikte gelen firmalar projeleri daha kolay alabilmektedirler. Örneğin Çinli Merchants Holding International Co Ltd. ile bir çerçeve anlaşması imzalamışlardır. Bu anlaşma çerçevesi, yeni liman, özel ekonomik bölge (Special Economic Zone) ve demiryolu şebekesi inşasını içermektedir. Projenin maliyeti 10 milyar \$'dan fazla olacaktır. 15-16 Kasım 2013'te Ankara'da yapılan Sahra Altı Müşavirler Toplantısı'nda firmalarımızın risklerinin azaltılması amacı ile müteahhitlerimizin kullanabilmesi için ortak bir fonun oluşturulması teklif edilmiştir. Tanzanya'da 2012 başında bulunan rezervlerin 5-10 yıl içinde ekonomiye kazandırılmaya başlanmasından sonra ülkenin finansal kaynaklar açısından olumlu bir noktaya geleceği tahmin edilmektedir. Tanzanya Ticaret, Sanayi ve Tarım Odası, Tanzanya Özel Sektör Kurumu ve Tanzanya Sanayi Konfederasyonu'nun iletişim bilgileri aşağıda yer almaktadır.

#### **Confederation of Tanzania Industries**

9th Floor – NIC Investment House, Samora Avenue

P.O. Box 71783

Dar es Salaam, Tanzania

T: +255-22 211 49 54 ; +255-22-212 38 02 ; +255-22-213 03 27

Mobile(s) : +255 754 404 161 ; +255 658 404 161 ; +255 789 404 161

Website: [www.cti.co.tz](http://www.cti.co.tz)

<http://www.cti.co.tz/cti/contacts>

#### **Tanzania Chamber of Commerce, Industry & Agriculture (TCCIA)**

21 Ghana Avenue,

Dar es Salaam

T : +255-22- 211-9436/ 212-8136

F : +255-22- 211-9437

E : [info@tccia.com](mailto:info@tccia.com)

Website: [www.tccia.com](http://www.tccia.com)

#### **Tanzania Private Sector Foundation (TPSF)**

Plot No. 1288, Mwaya Road, Msasani Peninsula,

P.O. Box 11313

Dar es Salaam, Tanzania

Email: [info@tpsftz.org](mailto:info@tpsftz.org)

Web : [www.tpsftz.org](http://www.tpsftz.org)

## ULAŞIM VE NAKLİYE

Belli başlı deniz limanları içinde Dar es Salaam, Tanga ve Zanzibar limanları yer almaktadır. Dar es Salaam Uluslararası Havaalanı, Klimanjaru Havaalanı ve Zanzibar Havaalanı ülkedeki en önemli hava limanları arasındadır.

Tanzanya'ya deniz yoluyla gönderilecek mallarda tahmini ithalat süresi ve maliyetleri şu şekildedir: Varsayımlar: Gönderilecek malın standart kuru yük olduğu, kargonun tehlikeli mal içermediği, soğutma gerekmediği, uluslararası standart belgelerin dışında belge istenmediği, 20 feet konteyner kullanıldığı varsayılmıştır. Süre hesaplamasına geminin limana gelmesi ile yükün depoya taşınması arasındaki prosedürler dahildir. Denizde taşıma esnasında geçen süre ve deniz taşıma ücreti hesaplamaların dışındadır. Maliyet hesaplarına doküman, gümrükleme ve teknik kontrol, terminal elleçleme ve dahili nakliye masrafları dahildir. Hesaplamalara gümrük vergileri ve diğer ticaret vergileri dahil değildir.

Ülkede iki ana demiryolu sistemi vardır. Birinci hattın uzunluğu 2,600 km. olup, Dar es Salaam'ı orta ve kuzey bölgelerle birleştirmektedir. İkinci hat ise Dar es Salaam ile Kapiri Mposhi (Zambiya) arasında olup uzunluğu 1.860 km.'dir. Ülkedeki karayollarının durumu da diğer ulaşım altyapısı gibi yetersiz durumdadır.

## BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Toure Drive 8, Plot Nr: 97, Oysterbay P.O. Box 21761 Darüsselam - Tanzania  
Telefon: (00-255) 688 40 16 16  
E-Mail: embassy.daressalaam@mfa.gov.tr

### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Posta Kodu: 21761, Darüsselam - Tanzania  
Telefon: (00-255) 784 899 897  
E-Mail: darusselam@ekonomi.gov.tr

### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Tanzania Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## UGANDA



**GENEL BİLGİLER**

Resmi Adı	: Uganda Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce, Ganda, Luganda
Başkenti	: Kampala
Yüzölçümü	: 241 038 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 36,1 milyon
Para Birimi	: Uganda Şilini
GSYİH (2010 )	: 45 607 (USh bn)
Reel GSYİH Büyüme	: 5,9 (%)
Döviz Kuru (USh: 1 \$, ortalama)	: 2,502 (2011)

**DIŞ TİCARET BİLGİLERİ**

İhracat (Milyon \$)	: 2,1 (2011)
İthalat (Bin \$)	: 5,6 (2011)
Dış Ticaret Hacmi (Bin \$)	: 7,7 (2011)
Dış Ticaret Dengesi (Bin \$)	: -3,5 (2011)
Başlıca İthal Maddeleri	: Ham petrol, demir, petrol ürünleri, otomobil, makine ve motorlu taşıtlar.
Başlıca İhraç Maddeleri	: Kahve, elektrikli cihazlar, petrol yağları, çimento, pamuk, bitkisel ve hayvansal yağlar.
İthalatında Önemli Ülkeler	: Hindistan, Kenya, Çin, BAE.
İhracatında Önemli Ülkeler	: Sudan, Kenya, Raunda, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, İsviçre.
Türkiye'den Toplam İthalatı (2011)	: 24.192 Bin \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2011)	: 7.746 Bin \$
Türkiye'den Önemli İthal Maddeleri	: Demir çelik ürünleri, bira, makarna, beyaz eşya, makineler.
Türkiye'ye Önemli İhraç Maddeleri	: Yağlı tohum ve meyveler, yaprak tütün, sığır ve at derisi, mineral maddeler, kahve, vanilya, pamuk

## UGANDA DIŞ TİCARETİ

### 2007-2011 Döneminde Uganda'nın Dış Ticareti (Bin \$)

	2007	2008	2009	2010	2011
<b>İhracat</b>	1.336.668	1.724.295	1.567.614	1.618.603	2.159.077
<b>İthalat</b>	3.493.354	4.525.859	4.247.371	4.664.338	5.630.875
<b>Hacim</b>	4.830.022	6.250.154	5.814.985	6.282.941	7.789.952
<b>Denge</b>	2.156.686	2.801.564	2.679.757	3.045.735	3.471.798

Kaynak: ITC, Trademap

### İhraç Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>1.567.614</b>	<b>1.618.603</b>	<b>2.159.077</b>
0901	Kahve	280.209	283.891	466.659
8517	Elektrikli Cihazlar	61.511	81.001	128.526
2710	Petrol Yağları	101.511	74.478	106.423
2523	Çimento	83.173	72.246	94.156
5203	Pamuk	22.339	18.909	81.632

Uganda'nın başlıca ihraç ürünleri kahve, elektrikli cihazlar, petrol yağları ve çimentodur. İhracat yapılan başlıca ülkeler Sudan, Kenya, Ruanda ve Demokratik Kongo Cumhuriyeti'dir.

### İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

		2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>4.247.371</b>	<b>4.664.338</b>	<b>5.630.875</b>
2710	Petrol Yağları	710.703	897.434	1.255.121
8517	Elektrikli Cihazlar	191.535	174.627	289.177
1511	Palm Yağı ve Fraksiyonları	122.221	177.052	224.536
8703	Otomobil	138.342	186.045	204.999
3004	İlaçlar (Dozlandırılmış)	154.493	153.518	185.770

Uganda'nın başlıca ithal ürünleri; petrol yağları ve elektrikli cihazlardır. İthalat yaptığı başlıca ülkeler; Hindistan, Kenya, Çin ve BAE'dir. İthalatta ilk sırada yer alan Etiyopya %16 pay alırken; Türkiye, Uganda'nın yaptığı ithalattan %1 pay alarak 21. sırada yer almaktadır.



  
SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU  
**TÜRKİYE-UGANDA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ**

**TÜRKİYE-UGANDA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)**

YILLAR	İHRACAT	İTHALAT	TİCARET HACMİ	TİCARET DENGE
2001	747	668	1.415	79
2005	3.862	12.530	16.392	-8.668
2010	13.566	11.494	25.060	2.072
2011	24.192	7.746	31.938	16.446
2012	22.538	3.605	26.144	18.932

Kaynak: TÜİK verileri

2010 yılında 13,5 milyon \$ olan ihracatımız 2011 yılında %43 artarak 24,1 milyon \$; 2012 yılında ise bir önceki yıla göre %7,3 azalarak 22,5 milyon \$ seviyesine gerilemiştir. İhracatımızda en önemli yeri demir-çelik ürünleri, bira, makarna ve beyaz eşyalar almaktadır.

Genel ithalatımız içinde oldukça az bir paya sahip olan Uganda'dan ithal edilen başlıca ürünler ise yağlı tohumlar ve meyveler, yaprak tütün ve tabaklanmış hayvan derileridir.

**UGANDA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ**

2012 yılında Uganda'nın çimento sektörü ihracatı bir önceki yıla göre miktar bazında %14 artarak, 107, 160 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre Uganda'nın en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülkeler; sırasıyla Ruanda (53,4 bin \$), Sudan (25,3 bin \$), Demokratik Kongo Cumhuriyeti (24,3 bin \$) ve Burundi (3,8 bin \$) olmuştur.

**Uganda'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)**

	İhracat	İthalat
2010	72,246	104,876
2011	94,156	105,873
2012	107,160	106,581

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Uganda'nın çimento ithalatı ise 2010 yılında 104,8 milyon \$ iken, 2011 yılında 105,8 milyon \$ olmuş, 2012 yılında ise bir önceki yıla göre değer bazında %1 artarak 106,581 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında Uganda'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkeler sırasıyla, Kenya (57,8 milyon \$), BAE (17,2 milyon \$), Çin (15,8 milyon \$), Tayland (13,7 milyon\$) ve Almanya (616 bin \$) olarak gerçekleşmiştir. Türkiye bu sıralamada 10. olup Uganda'nın toplam çimento sektörü ithalatından % 0,1 pay almaktadır.

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU



Ülkeler	2011 (Bin \$)	2012 (Bin \$)	2011/2012 % Değişim
Kenya	81.785	57.876	-29
Birleşik Arap Emirlikleri	5.836	17.246	195
Çin	3.855	15.867	311
Tayland	8	13.700	-
Almanya	398	616	54
Hindistan	350	361	3
Pakistan	773	258	-66
Tanzanya	0	254	-
<b>Türkiye</b>	9	184	-
Güney Afrika	10	133	-
<b>TOPLAM</b>	<b>105.873</b>	<b>106.581</b>	<b>1</b>

Kaynak: Trademap

### BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

#### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: Elgon Terrace Plot No: 9, Kololo Kampala /UGANDA P.O.Box: 34718

Telefon: (00-256) 414 500 182

E-Mail: embassy.kampala@mfa.gov.tr

#### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Elgon Terrace Plot No: 9, Kololo Kampala /UGANDA P.O.Box: 34718

Telefon: (00-256) 414 500 182

E-Mail: kampala@economy.gov.tr

#### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Tanzanya Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri

## ZAMBİYA



## GENEL BİLGİLER

Resmi Adı	: Zambiya Cumhuriyeti
Resmi Dil	: İngilizce, Yerel dillerden Njanya Bemba, Tonga, Lozi
Başkenti	: Lusaka
Yüzölçümü	: 752. 612 km <sup>2</sup>
Nüfus	: 13.830.000
Önemli Şehirler	: Lusaka, Kitwe, Ndola, Kabwe
GSYİH (2013)	: 21. 296 Milyon \$
Kişi Başına GSYİH (2013)	: 1.777 \$
Tüketici fiyat enflasyonu	: 7,2 (ort; %)
Döviz kuru SDG: (ort, 1 zk = 1\$)	: 5,45(2013)

## DIŞ TİCARET BİLGİLERİ

İhracat (Milyar \$)	: 8.942
İthalat (Milyar \$)	: -8.056
Dış Ticaret Hacmi (Milyon \$)	: 18.183
Dış Ticaret Dengesi (Milyon \$)	: 2.553
Başlıca İthal Maddeleri	:Bakır cevheri, ham petrol, motorlu taşıt, dozerler, toprak vb. ayıklama makineleri, bakır alaşımları, azotlu mineral/ kimyasal gübreler, ticari kobalt oksitleri, iş makinesi aksamaları, telli telefon- telgraf için elektrikli cihazlar
Başlıca İhraç Maddeleri	:Aritilmiş bakır, bakır levha, kobalt matları, elektrik tabloları, mısır, bakır teller, kamış/pancar şekeri, yaprak tütün ve döküntüleri, metal içeren küller ve kalıntılar
İthalatında Önemli Ülkeler	:G.Afrika, Demokratik Kongo, Çin, Kuveyt, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere, Japonya
İhracatında Önemli Ülkeler	:İsviçre, Çin, G.Afrika, Demokratik Kongo, İngiltere
Türkiye'den Toplam İthalatı (2011)	: 6.198 \$
Türkiye'ye Toplam İhracatı (2011)	: 113.456 \$
Türkiye'nin Önemli İthal Maddeleri	:Şeker rafinajından elde edilen melaslar, susam tohumu, ham post ve deri

## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

Türkiye'nin Önemli İhracat Maddeleri :Çikolata ve kakao içeren diğer gıda mustahzarları, ekmek, pasta, mayalar, tutkallar, kimya ve bağlı sanayide kullanılan kimyasal ürünler, eşya taşıma ambalajı için plastik mamulleri, deri ve kösele giyim eşyası, tuvalet kağıtları, takım elbise vb.

### SİYASİ GÖRÜNÜM

Halihazırda, Zambiya'nın başkanı Michael Sata olup, partisi Patriotic Front'un 2012-2016 yılları arasında iktidarda kalacağı öngörülmektedir. Yani ülkede 2016 yılına kadar siyasi istikrarsızlık beklenmemektedir.

### GENEL EKONOMİK DURUM

Zambiya'da çalışan nüfusun %65'i tarımla, %35'i sanayi ve ticaretle uğraşmaktadır. Ülkenin belli başlı ihracat malları bakır, kurşun, çinko ve tütün ve başlıca ithal malları mamul maddeler ve makinalardır. Bakır Zambiya'nın ana ihracat malı olup, dünya piyasasında bakır fiyatlarının düşmesi ülkeyi önemli ölçüde etkilemektedir.

### ZAMBIYA DIŞ TİCARETİ

#### 2007-2011 Döneminde Zambiya'nın Dış Ticareti (Milyar \$)

	2009	2010	2011	2012	2013
<b>İhracat</b>	4.3	7.4	9.2	9.3	10.3
<b>İthalat</b>	3.4	4.7	6.3	6.9	7.8
<b>Hacim</b>	7.7	12.1	15.5	16.3	18.1
<b>Denge</b>	0,9	2.7	2.8	2.3	2.5

Kaynak: EIU Ülke Raporu

#### İhracat Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN	2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>4.312.055</b>	<b>7.200.267</b>	<b>8.953.826</b>
7403	Aritilmiş bakır	2.111.744	4.575.356	6.152.606
7409	Bakır levha, plaka, şerit	534.639	681.758	397.633
8105	Kobalt matları, kobaltdan eşya	75.243	194.448	218.392
8537	Elektrik kontrol, dağıtım tabloları	197	34	207.071
1005	Mısır	21.934	35.184	189.783

Kaynak: Trademap

Zambiya'nın en fazla ihracat yaptığı ülkelerin başında İsviçre, Çin, G. Afrika, Demokratik Kongo ve İngiltere gelmektedir.

## İthal Ettiği Başlıca Ürünler (Bin \$)

GTİP	ÜRÜN	2009	2010	2011
	<b>TOPLAM</b>	<b>3.792.643</b>	<b>5.320.834</b>	<b>7.148.628</b>
2603	Bakır cevheri ve konsantresi	255.515	620.459	844.353
2709	Ham petrol	430.834	508.785	338.604
8704	Eşya taşımaya mahsus motorlu taşıtlar	99.746	149.817	276.111
8429	Dozerler, greyderler vb.	60.162	179.906	239.703
8474	Toprak vb. ayıklama, eleme vb. için makineler	78.311	96.379	200.234

Zambiya'nın en fazla ithalat gerçekleştirdiği ülkeler G. Afrika, Demokratik Kongo, Çin, Kuveyt, Hindistan, Birleşik Arap Emirlikleri, İngiltere ve Japonya'dır.

**TÜRKİYE-ZAMBİYA TİCARİ VE EKONOMİK İLİŞKİLERİ****TÜRKİYE-ZAMBİYA DIŞ TİCARETİ (BİN \$)**

YILLAR	İTHALAT	İHRACAT	TİCARET HACMİ
<b>2008</b>	6.838	5.752	12.591
<b>2009</b>	2.596	2.703	5.299
<b>2010</b>	8.315	6.032	14.348
<b>2011</b>	113.457	6.198	119.655
<b>2012</b>	6.017	12.963	10.095

Kaynak: TÜİK verileri

2012 yılında Zambiya'ya ihracatımız 12.9 milyon \$ olup, 2011 yılına göre %111 oranında artmıştır. Ülkeye ihraç edilen ürünlerin başında çikolata ve kakao içeren diğer gıda mustahzarları, ekme, pasta vb., mayalar, tutkallar gelmektedir.

Zambiya ile olan ithalatımız 2008 yılında 6.8 milyon \$ iken, 2013 yılına gelindiğinde kayda değer bir değişim sergilemeksizin 6 milyon \$ dolaylarında seyretmiştir.

**ZAMBİYA'NIN ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ**

2012 yılında Zambiya'nın çimento sektörü ihracatı bir önceki yıla göre değer bazında % azalarak 66.785 bin \$ olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılı verilerine göre Zambiya'nın en çok çimento ihracatı gerçekleştirdiği ülke ihracattan %71 pay alan Kongo (47,342 bin \$) olmuştur. 2012 verilerine göre, Kongo'yu sırasıyla Burundi (8.848 bin \$), Malavi (7.204 bin \$), Zimbabve (2.194 bin \$) ve Tanzanya (1.108 bin \$) takip etmektedir.

## Zambiya'nın Çimento Sektörü Dış Ticareti (Bin \$)

	İhracat	İthalat
<b>2010</b>	66.628	9.154
<b>2011</b>	70.196	5.653
<b>2012</b>	66.785	3.101

Kaynak: Birleşmiş Milletler İstatistik Bölümü

Zambiya'nın çimento sektörü ithalatı ise 2011 yılında 5,6 milyon \$ iken, 2012 yılında %45 azalarak 3,1 milyon \$ olarak gerçekleşmiştir. 2013 yılı tahmini verilerine göre ithalatın 12,9 milyon \$ olarak gerçekleştiği tahmin edilmektedir. 2012 yılında Tanzanya'nın ithalatının büyük çoğunluğu G. Afrika'dan gerçekleşmiştir. G.Afrika yapılan 2.002 bin \$ ithalat ve ithalattan aldığı %65 pay ile Zambiya'nın en çok ithalat gerçekleştirdiği ülkedir. G.Afrika'yı sırasıyla Tanzanya (516 bin \$), Zimbabve (220 bin \$), Malavi (143 bin \$), ve Namibia (55 bin \$) takip etmektedir.

2013 yılında Zambiya çimento sektörü ithalatına bakıldığında birinci sırada Zimbabve (6,1 milyon \$), ikinci sırada Tanzanya (3,3 milyon \$), üçüncü sırada Güney Afrika (2,3 milyon \$), dördüncü sırada Nabibya (470 bin \$) ve beşinci sırada Malavi (225 bin \$) olarak yer almaktadır.

Ülkeler	2012 (Bin \$)	2013 (Bin \$)	2012/2013 % Değişim
Zimbabve	220	6.146	-
Tanzanya	516	3.319	-
Güney Afrika	2.002	2.355	18
Nabibya	55	470	-
Malavi	143	225	57
Botsvana	5	205	-
Hindistan	73	111	52
BAE	14	23	64
Çin	73	19	-73
Mısır	0	15	-
<b>TOPLAM</b>	<b>3.101</b>	<b>12.894</b>	-

Kaynak: Trademap

## TÜRKİYE-ZAMBIYA ÇİMENTO SEKTÖRÜ DIŞ TİCARETİ

## Türkiye'nin Zambiya'ya Yaptığı Çimento Sektörü İhracatı

Yıllar	Miktar (kg)	Değer (\$)
<b>2009</b>	0	0
<b>2010</b>	0	0
<b>2011</b>	0	0
<b>2012</b>	0	0
<b>2013</b>	400	613

Kaynak: TÜİK Verileri

## SAHRA ALTI AFRIKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

2009-2012 yılları arasında Zambiya'ya yönelik çimento sektörü ihracatı yapılmazken, 2013 yılında 400 kg ve 613 \$ değerinde ihracat gerçekleştirilmiştir. Zambiya'nın kayda değer bir çimento ithalatı bulunmamaktadır. Ülkedeki ana üretici Fransız Lafarge firmasıdır. Tarife dışı engeller ile çimento ithalatı yapmak hemen hemen imkansız hale gelmiştir.

Türkiye ile Zambiya arasında STA imzalanmamıştır. Genel gümrük vergisi oranı % 25'dir. Çimento sektörü için (GTİP:2523) uygulanan gümrük vergisi ise % 5'dir.

### YATIRIM İMKANLARI

Zambiya ekonomisinin belkemiğini bakır ve bakır ürünleri oluşturmaktadır. Zambiya, dünyanın önde gelen bakır üreticisi ve ihracatçılarından. Uluslararası Emtia ve Metal Borsalarındaki bakır fiyatlarında meydana gelen değişiklikler, Kıvaça-Dolar paritesi başta olmak üzere, Zambiya ekonomisini birçok yönden doğrudan etkilemektedir.

Zambiya nüfusunun çoğu kırsal kesimde yaşamaktadır. Başlıca tarım ürünü mısırdır. Tarım ve hayvancılık, sanayileşmekten uzaktır. Kentsel bölgelerde yaşayan nüfusun %22'sinin ve kırsal bölgelerde yaşayan nüfusun yalnızca %3'ünün elektrik şebekesine erişimi bulunmaktadır. Enerji nakil hatları, nitelik ve nicelik bakımından yetersizdir. Başkent Lusaka dahil olmak üzere birçok şehirde sıkça elektrik kesintisi yaşanmaktadır.

Zambiya ekonomisinin en büyük sorunlarından biri yüksek işsizlik oranıdır. Kentsel bölgelerde yaşayan 15-19 yaş arası gençlerde işsizlik oranı %63, 20-24 yaş arası gençlerde işsizlik oranı %48 olarak ölçülmüştür.

Son yıllarda yaşanan ekonomik gelişmeye rağmen yoksulluk ve işsizlik Zambiya'da önemli bir ekonomik sorun olmaya devam etmektedir. Çalışabilir nüfusun % 85'i geçimini tarım sektöründen sağlamaktadır. Bununla birlikte, bu sektör milli gelirin sadece % 20'sini üretmektedir.

Zambiya Hükümeti, ekonominin çeşitlenmesi ve bakır endüstrisine olan bağımlılığının azalması için reform çalışmaları yürütmektedir. Turizm, tarım, madencilik güçlendirilmeye çalışılan diğer sektörlerdir. Ancak, ulaştırma altyapısının zayıflığı ve yetersiz elektrik üretim kapasitesi, Zambiya'da bakır üretimi ve tarım sektörlerinin gelişimini engellemektedir.

Yukarıda kısaca özetlenmeye çalışan ekonomik yapı ülkede büyük ölçekli müteahhitlik projelerinin yapılmasına olanak tanımamaktadır. Türkiye menşeli müteahhitlik şirketlerinin, henüz Zambiya pazarına girmesi mümkün olamamıştır.

Diğer yandan; Zambiya'da kayda değer bir Türk yatırımcısı ve varlığı yoktur. Zambiya ekonomisinin gelişmemiş olması, yetersiz alt yapı ve insan gücünün bulunması, Sahraaltı Afrika'sının denize kıyısı bulunmayan bir ülkesi olması ve ülkemize uzaklığı gibi nedenler ile bu ülke ile ticari ilişkilerimiz yok denecek seviyedir.



## SAHRA ALTI AFRİKA ÜLKELERİ ÇİMENTO SEKTÖRÜ RAPORU

Türk Büyükelçiliği, ülkenin Başkenti olan Lusaka'da 2011 yılında açılmıştır. Diplomatik ve ticari ilişkilerimiz henüz başlangıç aşamasındadır. Büyükelçilik verilerine göre ülkede Türk nüfusu varlığı 50 kişidir.

### ULAŞIM VE NAKLİYE

Denize kendi topraklarından çıkış yolu olmaması, Zambiya için mesele teşkil etmektedir. Halihazırdaki demiryolu Zimbabve'ye irtibatlıdır. Dares Salaam'a giden bir petrol boru hattı döşenmiş ve Tanzanya'nın Dares Salaam'a bağlanan demiryoluna irtibat için demiryolu yapılmıştır. Ülkede denize doğru geniş bir karayoluna ihtiyaç duyulmaktadır. Zaire'den denize çıkış sağlayan mevcut karayolunun kullanılması güç ve pahalıdır.

### BÜYÜKELÇİLİK VE TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

#### **Büyükelçilik İletişim Bilgileri:**

Adres: 5208 United Nations Avenue, Longacres, Lusaka

Telefon: (00-260) 211 258 341 (4 hat)

E-Mail: embassy.lusaka@mfa.gov.tr

#### **Ticaret Müşavirliği İletişim Bilgileri:**

Adres: Tukuluh Road, Longacres, Lusaka - Zambia

Telefon: (00-260) 211 25 83 41-42

E-Mail: lusaka@ekonomi.gov.tr

#### **Kaynaklar**

- T.C. Ekonomi Bakanlığı İhracat Bilgi Platformu Zambiya Ülke Raporu
- TÜİK verileri
- Comtrade verileri